

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

Voimassa 1.1.2017-31.12.2021

Lancashirenkarjakoira

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 1.11.2015

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 25.4.2016

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 7.6.2016

Sisällys

1. YHTEENVETO.....	4
2. RODUN TAUSTA.....	6
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	8
4. RODUN NYKYTILANNE.....	10
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	10
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos.....	11
4.1.2 Jalostuspohja.....	16
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa.....	25
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	25
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	27
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta.....	27
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin.....	28
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	28
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	29
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	42
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	44
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta.....	45
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	45
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	45
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.....	55
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	56
4.3.4 Lisääntyminen.....	57
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	58
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	59

4.4. Ulkomuoto.....	59
4.4.1 Rotumääritelmä.....	59
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	59
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus.....	60
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	61
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	62
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	62
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	64
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	66
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	66
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	67
6.3 Rotua harrastavan yhdistyksen toimenpiteet.....	69
6.4 Mahdollisuudet ja uhat sekä varautuminen ongelmiin.....	71
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	73
7. LÄHTEET.....	74
8. LIITTEET.....	74

YHTEENVETO

Lancashirenkarjakoira, josta tästä eteenpäin käytetään rodun alkuperäistä, kansainvälisesti tunnettua nimeä lancashire heeler, on pieni, vankkarakenteinen, valpas ja toimelias karjakoira, jolla on myös terrierimäisiä vaistoja kani- ja rottajahdissa. Se on ollut englantilaisten maatilojen monipuolinen yleiskoira toimien karjapaimenena, rotan pyydystäjänä, vahtina ja seurakoirana. Se on rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä. Luonne, osaminen ja yhteistyökyky ovat olleet heelereiden tärkeimmät ominaisuudet, ja koirien ulkomuoto on ollut toissijaista.

Suomessa lancashire heelereiden rekisteröinnit ovat lähteneet kasvuun 2000-luvulla. Viimeisen viiden vuoden aikana ne ovat pysytelleet vuosittain 89 ja 130 yksilön välillä. Vuonna 2015 on lokakuun puoleenväliin mennessä Suomen kennelliiton jalostustietojärjestelmään (KoiraNet) rekisteröity yhteensä 105 heelerä (99 penturekisteröintiä ja 6 tuontikoira). Pentueita on Suomessa rekisteröity vuosina 2010-7/2015 yhteensä 144 ja pentuja on ollut yhteensä 586. Vuosina 2010–2014 Suomeen on tuotu yhteensä 51 heelerä: Englannista 11, Ruotsista 36 ja Norjasta 4 koira. Tuontikoirien määrä on viime vuosina ollut keskimäärin 8-9 koira vuodessa.

Rodun kotimaisen kannan keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste näyttää KoiraNetistä katsottuna hyvin alhaiselta ja tehollinen koko suurelta. Jalostustietokanta ei kuitenkaan sisällä kaikkia maailman heelereitä, eikä huomioi kaikkia sukulaisuussuhteita. Näin ollen sen antama kuva ei vastaa täysin todellisuutta. Heelereiden keskimääräinen sukusiitosprosentti oli Koiranetin mukaan vuonna 2014 hienoisessa nousussa (2.22%, verrattuna edellisvuoden 1,29%:iin viidellä sukupolvella laskettuna), toisaalta tehollinen populaatio – osin rekisteröintimäärien noususta johtuen – on viimeisten kahden sukupolven aikana noussut 29:stä 93:een.

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys toteutti vuosina 2012-2013 rodulle DLA-monimuotoisuuskartoituksen, johon näytteitä saatiin yhteensä 89 koiralta. Tutkimuksen mukaan

1. YHTEENVETO

heelereillä esiintyy 9 eri haplotyyppiä, joista yleisin (haplo1) esiintyy noin 71%:lla koirista. Homotsygootteja eli DLA-alleelien suhteen samaperintäisiä on 17% koirista ja heterotsygootteja eli eriperintäisiä 83% koirista.

Luonteeltaan suomalaiset heelerit ovat pääosin rotumääritelmänsä kaltaisia. Parhaimmillaan heeler on rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä koira. Heelereitä on luonnetestattu yhteensä 147 koiraa ja MH-kuvattu 86 koiraa. Heelereiden käyttö harrastuskoirina on myös kasvussa. Aktiivisimpia heelerinomistajat ovat näyttelykänneissä. Niitä heelereillä oli vuoden 2014 loppuun mennessä 3654 kappaletta. Heelereiden kanssa harrastetaan kuitenkin monipuolisesti myös mm. agilitya, tokoa, rallytokoja ja MEJÄ:ä. Ääni- ja haukkukerkyys sekä puutteet hermorakenteessa ovat luonteen keskeisimpiä ongelmakohtia.

Heelerit tunnetaan pitkäikäisenä rotuna. Yleisimpiä sairauksia ovat PEVISA:ssa vastustettavat silmänsairaudet sekä tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, lähinnä polviongelmat. Rodussa esiintyy myös purentavikoja, hammaspuutoksia ja hammaskiillehypoplasiaa. Epilepsiaa ja epilepsiakohtauksen kaltaisia yksittäisiä kohtauksia on myös viime vuosina ilmennyt.

Synnytykset sujuvat heelernartuilta yleensä ongelmitta ja narttujen emo-ominaisuudet ovat erinomaisia. Pentukuolleisuus on myös vähäistä. Astutuksien onnistumisessa on ongelmia jonkin verran, liittyen usein väärään ajankohtaan tai kokemattomiin koiriin.

Ulkomuodoltaan lancashire heelerin tulisi olla pieni, vahva, vankkarakenteinen, valpas ja toimelias työkoira. Vankkuus ei tarkoita liian raskasrunkoista koiraa, vaan mittasuhteiltaan koiran tulisi olla sopusuhtainen. Suomalaiset heelerit ovat ulkomuodoltaan rodunomaisia ja ne ovat menestyneet hyvin myös ulkomaisissa näyttelyissä.

PEVISAn mukaisten, rekisteröintiin vaadittavien kriteerien lisäksi vähimmäisvaatimukset jalostuskoirille ovat rodunomainen luonne (mielellään luonnetesti- tai MH-luonnekuvaustulos tai jalostustarkastuksen luonneosion suorittaminen) sekä yksi virallinen näyttelytulos tai jalostustarkastuksessa saatu arvio koiran ulkomuodosta.

2.

RODUN TAUSTA

Kuva: Heinänteon aikaan Lancashiressä ennen toista maailmansotaa, mukana ansaitusta tauosta nauttimassa myös viljelijäperheen heeler. Kuva Pat Taylorin arkistot.

Heelereitä on esiintynyt aikaisemmin eri puolella Englantia, mutta nykyään omana rotunaan tunnetaan enää lancashire heeler. Lancashiren seuduilla niitä kutsuttiin myös nimellä ormskirk heeler. Heelerit tunnettiin maatilojen pieninä yleiskoirina, käyttökelpoisina nautakarjan paimentajina ja siirtäjinä sekä rottakoirina. Ulkomuoto ja koko muodostuivat käyttötarkoituksen mukaan ja ulkomuoto olikin hyvin pitkään hajanainen. Työssään heelerien tuli olla rohkeita, älykkäitä, sosiaalisia ja kontaktihakuisia, jotta ne pystyivät työskentelemään yhdessä sekä isäntiensä että toistensa kanssa.

1700-luvun lopulla ja 1800-luvulla heelerit toimivat karjanajajien apuna siirrettäessä suuria karjalaumoja kaupunkien teurastamoihin. Nopealiikkeiset pikkukoirat ajoivat karjaa eteenpäin puremalla niitä kintereisiin (heel). Koirat osasivat väistää naudan potkuja painautumalla litteäksi, jolloin potkut menivät niiden yläpuolelta ohi. Koirat juoksivat myös ruuhkien halki sulkemaan sivukadut matkalla teurastamoon ja käännytivät haukkumalla karjan oikealle reitille.

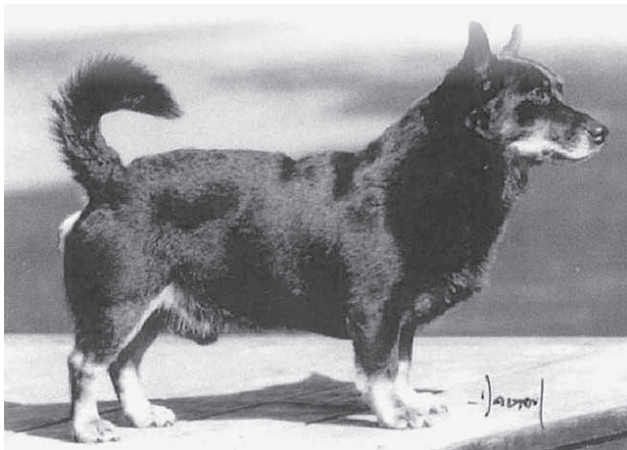
Maatiloilla on aina arvostettu pientä, mustaa heeleria. Paimennusominaisuudet yhdistettiin mustaan (black & tan) väriin niin kiinteästi, että aiemmin muun väriset pennut hävitettiin. Maksanruskea (liver & tan) väri lisättiin rotumääritelmään vasta vuonna 1999. Rodun moninaiseen ulkomuotoon liittyvät erilaiset karvanlaadut sekä korvien, häntien ja raajojen asennot. Yleisimmän teorian mukaan lancashire heeler on welsh corgin ja manchesterin terrierin esi-isän, vanhan black & tan -terrierin, sekoitus. Rodun muinaisista sukulaisuussuhteista ei ole täyttä selvyyttä. Edellä mainittuja rotuja pienemmän koon selittänee se, että heeleriin on sekoittunut jossain vaiheessa myös mäyräkoiraa ja jopa chihuahuua.

Vuonna 1978 perustettiin Englannissa rotuyhdistys The Lancashire Heeler Club. Samana vuonna, 1.7.1978, koottiin ensimmäinen rotumääritelmä ja rodusta alettiin pitää epävirall-

2. RODUN TAUSTA

lista rekisteriä. Englannin Kennel Club hyväksyi heelerit viralliseksi roduksi vuonna 1981, ja rotukirjat suljettiin 1989. Tässä vaiheessa rekisteriin oli merkitty 817 koiraa, joihin rodun rekisteröity kanta perustuu. Rekisterin ulkopuolelle jäi tässä vaiheessa joukko ns. farmi-heelereitä, jotka tänä päivänä muodostavat rodun rekisteröimättömän maatiaiskannan. Suomen lisäksi rotua on viety Ruotsiin, Norjaan, Alankomaihin ja Yhdysvaltoihin. Muualla rotu on melko tuntematon.

Suomeen ensimmäinen lancashire heeler tuotiin vuonna 1985 ja ensimmäinen pentue syntyi 1988 Eeva-Maija Lehtisen Catellus -kenneliin. Vuosina 1988–1999 tuotiin Suomeen yhteensä 16 koiraa ja näistä koirista syntyi 9 pentuetta, joissa oli yhteensä 30 pentua. Näistä ennen vuotta 2000 Suomessa syntyneistä koirista on jalostukseen käytetty vain FI & NO MVA Eijatuun Victoriaa, jolla oli yksi pentue. Rodun nykyinen kanta perustuu kokonaan 2000-luvulla Suomeen tuotuihin koiriin sekä muutamiin astutuksiin ulkomaisilla, lähinnä ruotsalaisilla uroksilla. Vuosina 2000–2014 Suomeen on tuotu yhteensä 162 lancashire heeleriä, Englannista koiria on tuotu 52, Ruotsista 109 ja Norjasta 5 koiraa. Lancashire heeler -pentueita on Suomessa syntynyt vuosina 2000–2014 yhteensä 202 ja pentuja näissä pentueissa on ollut yht. 829.

Eniten Cruftsin ROP-voittoja kahminut lancashire heeler on Mrs. D. Cargenin kasvattama ja Miss Sarah Whybrown omistama ja esittämä uros Tushielaw Clyde synt. 3.8.1985, vanhemmat Teddy Boy of Tushielaw ja Kenée Jess. Tuolloin heelerit eivät vielä saaneet vastaanottaa sertejä Englannissa. Kuva David Dalton.

Ensimmäinen Englannissa valioitunut lancashire heeler Ch Foxthyme Material Girl (Doddslane Ben – Foxthyme Buttons&Bows), kasv. Enid Lord, om. Colin ja Denise Russell. Kuva David Dalton. © Colin ja Denise Russell.

3.

JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIAA

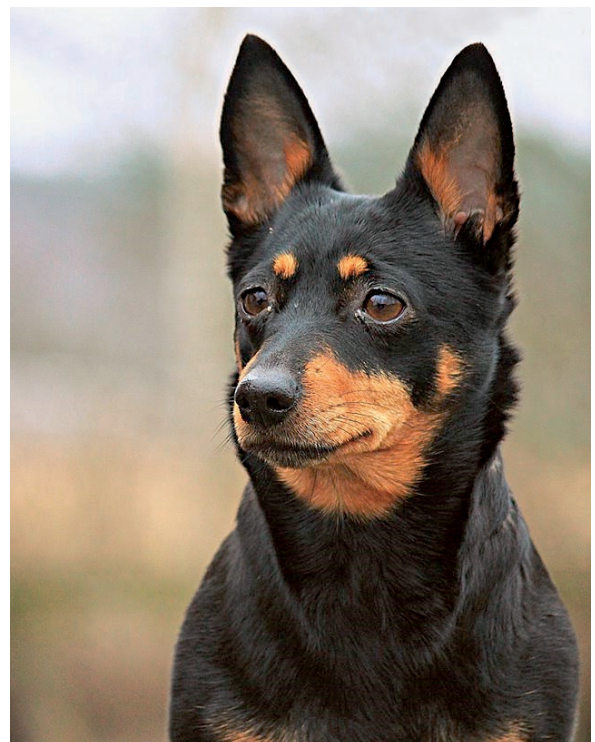
Rotuyhdistys

Lancashire heeler -harrastajat tapasivat 1980-luvulta aina 2000-luvun alkuun asti epävirallisissa merkeissä ja rotu kuului yhtenä harvinaisena rotuna Suomen Seurakoira-yhdistys ry:n alaisuuteen. Vuosituhannen vaihteessa heelereiden rekisteröinnit lähtivät kasvuun. Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry - josta jäljempänä käytetään lyhennystä SLHY- perustettiin 24.11.2002, ja se rekisteröitiin seuraavana vuonna. Suomen Kennelliitossa rotua edustaa edelleen Suomen Seurakoirayhdistys ry, jonka jäseneksi SLHY liittyi vuonna 2004. Suomen Kennelliiton hallitus on 11.12.2014 myöntänyt SLHY:lle rotua harrastavan yhdistyksen statuksen.

Jäsenmäärän kehitys 2003–2014

Taulukko 1

Vuosi	Jäsenmäärä
2003	39
2004	68
2005	88
2006	141
2007	189
2008	209
2009	203
2010	245
2011	255
2012	322
2013	345
2014	345

Kuva lida Lähdekorpi

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

SLHY:n hallitus on nimennyt jalostustoimikunnan yhdistyksen toiminnan alusta lähtien. Hallitus nimeää jalostustoimikunnan ja vahvistaa sen kokoonpanon vuosittain. Tarvittaessa jalostustoimikunta voi kutsua avukseen asiantuntijajäseniä. SLHY ja sen jalostustoimikunta toimivat Suomen Seurakoirayhdistyksen alaisuudessa. Rotuun ja sen jalostukseen liittyvistä asioista, esim. rekisteröintien poikkeusluvista, antaa aina lausunnon Suomen Seurakoirayhdistys ja lopullisen päätöksen tekee Suomen kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta.

SLHY:n jalostustoimikunnan tehtäviä ovat:

- rodun kehityksen seuraaminen (esim. geenipoolin laajuus ja rodulla esiintyvät sairaudet)
- taustatiedon keruu tuontikoirista ja ulkomaisista koirista, joita on käytetty Suomessa jalostukseen
- tietojen tallennus suureen terveystaulukkoon, joka on kaikkien nähtävillä SLHY:n internet-sivuilla. Taulukossa olevat tiedot ovat kasvattajan tai koiranomistajan itsensä ilmoittamia tai perustuvat virallisiin ja/tai julkisiin tietoihin (viralliset terveystutkimustulokset, koe- ja testitulokset, näyttelyarvostelut, jalostustarkastuslausunnot, muiden yhdistysten julkaisut jne.)
- rodun kasvattajien ja yhdistyksen jäsenten neuvonta ja jäsenistön ajan tasalla pito rodun kulloisestakin tilanteesta mm. yhdistyksen jäsenlehden ja nettisivujen välityksellä, rodun vuosikirjoissa sekä terveys- ja jalostuspäivillä
- jalostustiedusteluihin vastaaminen. Varsinaisia jalostussuosituksia ei tehdä, vaan kasvattajan käyttöön annetaan hänen suunnittelemistaan yhdistelmistä kaikki jalostustoimikunnan saatavissa oleva taustatieto. Kasvattaja itse tekee lopullisen ratkaisun jalostukseen käyttämistään yksilöistä ja kantaa tästä vastuun.
- poikkeuslupa-anomusten sekä sitoumuskasvattaja-anomusten käsittely ja lausuntojen antaminen yhdistyksen hallitukselle
- pentuvälityksen organisointi
- PEVISA-määräysten sopivuuden arviointi yhdessä jäsenistön kanssa sekä tarvittaessa muutosehdotuksen esittäminen yhdistyksen hallitukselle
- rodun jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen, sen päivitys ja toteutumisen seuraaminen
- pyrkimys uusien keinojen kehittämiseen jalostustavoitteiden toteutumisen tukemiseksi, esim. materiaalin keräys geenitutkimuksiin
- raportointi yhdistyksen hallitukselle
- toimintakertomuksen ja toimintasuunnitelman laatiminen vuosittain.

4.

RODUN NYKYTILANNE

4.1. POPULAATION RAKENNE JA JALOSTUSPOHJA

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta.

Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

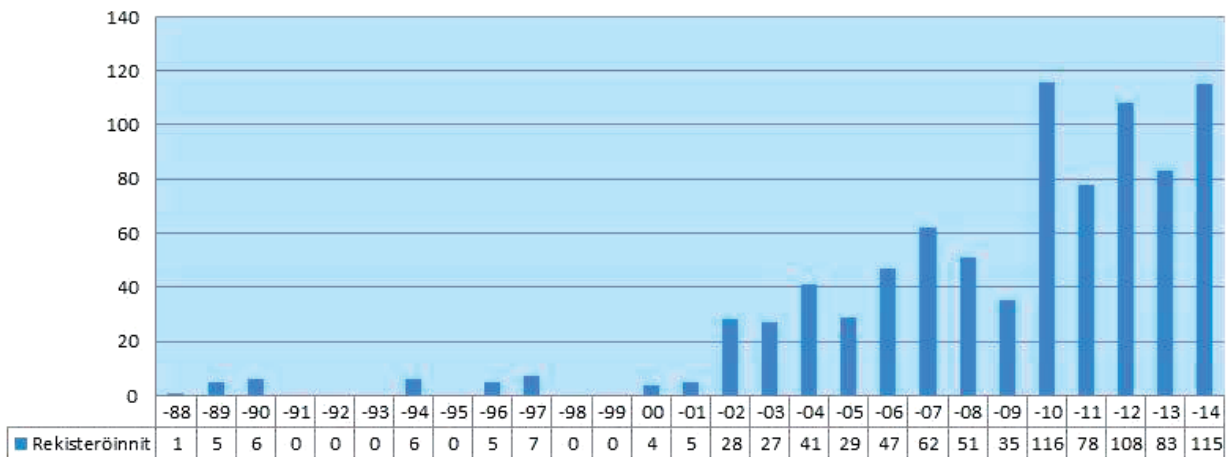
Lähde: MMT Katariina Mäki 5.8.2013 www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rekisteröinnit Suomessa kautta aikojen

Taulukko 2

Lancashire heeler on maailmanlaajuisesti pieni rotu, vaikka rodun rekisteröintimäärät ovat Suomessa nousseet koko 2000-luvun. Vuoden 2007 jälkeen ainoastaan v.2009 rekisteröintimäärä on jäänyt alle 80. Rodun yksilöiden määrän lisääntyminen ei kuitenkaan varsinaisesti hyödytä rodun geenipoolia, koska lähtökohdat ovat hyvin rajalliset ja koirat läheistä sukua toisilleen. Keskimääräistä jalostukseenkäyttöikää voidaan pitää arviona rodun keskimääräisestä sukupolven pituudesta. Tilastointiaikana 1996–2014 keskimääräinen jalostukseenkäyttöikä vaihteli nartuilla 2v 5kk - 4v 3kk välillä ja uroksilla 1v 1kk - 9v 1kk välillä. Tilastointiaikana 1996–2014 jalostukseen käytettäessä uros oli keskimäärin 4v 2kk ikäinen ja narttu 3v 3kk ikäinen.

Eijatuun-kennelin kantanarttu
FIN&S&EST MVA, V95, -98, ESTV-93, -98
Rallarrosens Milou s. 22.2.92
(Chollagem Wiffy-Smiffy – Giss Dina)
om. Eija Pelkonen-Leino.
Kuva Koiramme lehti 1-2, 1999.

4. RODUN NYKYTILANNE

Rekisteröintimäärät ja jalostuskäyttö

Taulukko 3

Vuosi	Rekisteröinnit	Tuonnit	Syntyneet pennut	Pentueet	Pentue koko	Kasvattajat	Isät	Isien ikä	Emät	Emien ikä
2014	124	9	115	30	3,8	19	26	4v6kk	29	3v10kk
2013	95	8	83	21	4	16	16	5v2kk	21	3v8kk
2012	117	9	108	26	4,2	22	20	3v2kk	26	4v1kk
2011	89	11	78	18	4,3	13	14	2v9kk	18	3v9kk
2010	130	14	116	27	4,3	18	21	3v5kk	26	3v4kk
2009	57	22	35	10	3,5	7	10	3v3kk	10	2v8kk
2008	82	31	51	14	3,6	9	12	4v1kk	14	2v7kk
2007	80	18	62	14	4,4	11	13	2v9kk	14	3v11kk
2006	59	12	47	11	4,3	8	8	1v1kk	11	3v2kk
2005	34	5	29	7	4,1	6	7	3v8kk	7	3v5kk
2004	46	5	41	10	4,1	8	5	3v5kk	10	2v9kk
2003	35	8	27	6	4,5	4	5	2v9kk	6	3v3kk
2002	33	5	28	6	4,7	6	4	2v5kk	6	2v10kk
2001	12	7	5	1	5	1	1	8v2kk	1	3v6kk
2000	7	3	4	1	4	1	1	6v5kk	1	2v5kk
1999	0									
1998	2	2	0							
1997	9	2	7	2	3,5	2	2	1v8kk	2	4v3kk
1996	6	1	5	2	2,5	2	2	9v1kk	2	3v3kk
1995	0									
1994	9	3	6	2	3	2	1		2	
1993	2	2	0							
1992	1	1	0							
1991	0									
1990	6	0	6	1	6	1	1		1	
1989	5	0	5	2	2,5	1	1		2	
1988	2	1	1	1	1	1	1		1	
1987	1	1								

Kennelliiton kerhotiloissa
Espoossa Kamreerintiellä
järjestettiin heeler- ja shelttiväen
yhteinen tapaaminen 22.4.2001.

4. RODUN NYKYTILANNE

Tuontikoirien käyttö jalostuksessa

Taulukko 4

Tuontimaa	Urokset	Nartut	Yhteensä	käytetty jalostukseen	Ei käytetty jalostukseen
Ruotsi	61	59	120	55	65
Englanti	25	32	57	46	11
Norja	4	1	5	4	1
	87 (49%)	92 (51%)	182	105 (58%)	77 (42%)

Tuontikoirien avulla voidaan laajentaa kannan geenipoolia. On kuitenkin huomattava, että suurin osa tuontikoirista on samantaustaisia kuin oma kantamme. Ensimmäiset kaksi heeleriä tuotiin Suomeen vuonna 1985. Vuoteen 2014 mennessä on Suomeen rekisteröity yhteensä 182 tuontia, Ruotsista 120 koira, Englannista 57 koira ja Norjasta 4 koira (17% kannasta). Vuosittainen tuontien määrä on tasaantunut 8-9 koiraan vuodessa. Tuontikoirista jalostukseen on käytetty 105 yksilöä (58% tuonneista). Näiden lisäksi vuonna 2013 SLHY järjesti rotuunottotilaisuuden, jossa rotuun otettiin 4 Englannista tuotua rekisteröimätöntä heelertyyppistä koira. Myös ulkomaisia jalostusuroksia käytetään silloin tällöin.

Wigan on Lancashirestä Englannista tuotu farmiheeleri, jonka suku on aikanaan rodun kotimaassa rotukirjojen ulkopuolelle jäänyttä kantaa, koiran sukutaulu on siis tuntematon. Viljo on hyväksytty lancashirenkarjakoiraaksi yhtenä neljästä farmiheeleeristä 9.5.13 pidetyssä rotuunotossa kahden ulkomuototuomarin toimesta. Kuva Marketta Lähdekorpi

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettynä eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10%. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

4. RODUN NYKYTILANNE

Kun mennään tarpeeksi kauas taaksepäin, löytyvät rodun kaikkien koirien taustalta samat esi-isät, koska rodun kantakoirien joukko on pieni. Koko maailman rekisteröintejä tarkastelemalla saadaankin lancashire heelereiden sukusiitosasteesta totuudenmukaisin kuva.

MMT Katariina Mäki on laskenut heelereiden sukusiitosastetta maailmanlaajuisesti ja se on noussut neljän sukupolven aikana vuosina 1981–2000 ollen n. 9-10 % eli kaikki maailman lancashire heelerit ovat läheisempää sukua kuin serkkuja keskenään. Sukusiitosasteen kasvunopeus ja samalla rodun heterotsygotian häviämisenopeus on vaihdellut sukupolvittain 0,1 ja neljän prosentin välillä. Sukusiitosasteen kasvu on hidastunut koko ajan vuoden 2000 jälkeen rodun rekisteröintien alkuvuosiin nähden ja rodun tehollinen koko on nyt suurempi.

Lähde: MMT Katariina Mäki, www.kennelliitto.fi

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Rodun suomalaisen kannan keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste näyttää Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä Koiranetistä katsottuna hyvin alhaiselta ja tehollinen koko suurelta. Koiranetin tietokannat eivät kuitenkaan sisällä kaikkia maailman heeleereitä. Esimerkiksi tuontikoirille tallennetaan sukutauluun vain kolme sukupolvea. Yksittäinen koira saattaa myös esiintyä tietokannassa monella eri rekisterinumerolla, mikä laskee rodun sukusiitosastetta alemmaksi kuin mitä se todellisuudessa on. Lisäksi sukusiitosasteiden laskentaan otetaan Koiranetissä kultakin koiralta mukaan vain 3-8 sukupolvea.

Vuonna 2014 syntyneissä 30 pentueessa sukusiitosprosentti on viidellä sukupolvella laskettuna ollut 0.00-4.42 %, keskimääräinen sukusiitosprosentti oli 2.22 %. Vuonna 2013 syntyi 21 pentuetta joissa sukusiitosprosentti vaihteli viidellä sukupolvella laskettuna 0.00-2.20 %, keskimääräinen sukusiitosprosentti oli 1.29 %.

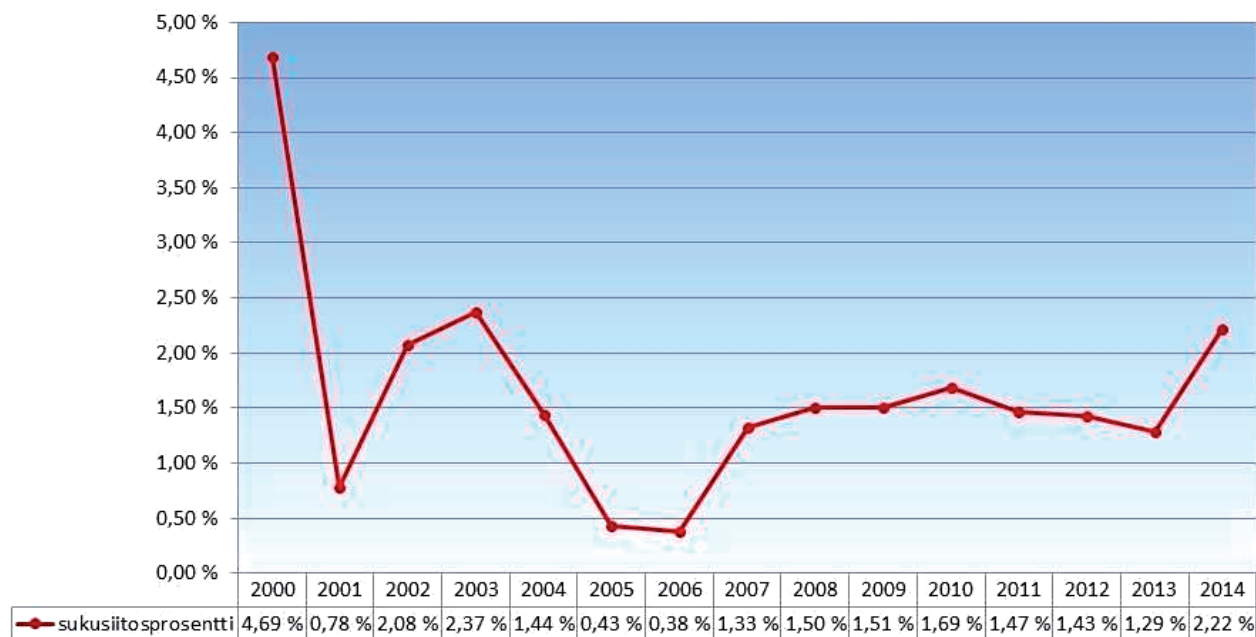

Kuva Laura Ruokolainen

4. RODUN NYKYTILANNE

Sukusiitosasteen kehitys

Taulukko 5

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostuspohja per sukupolvi

Taulukko 6

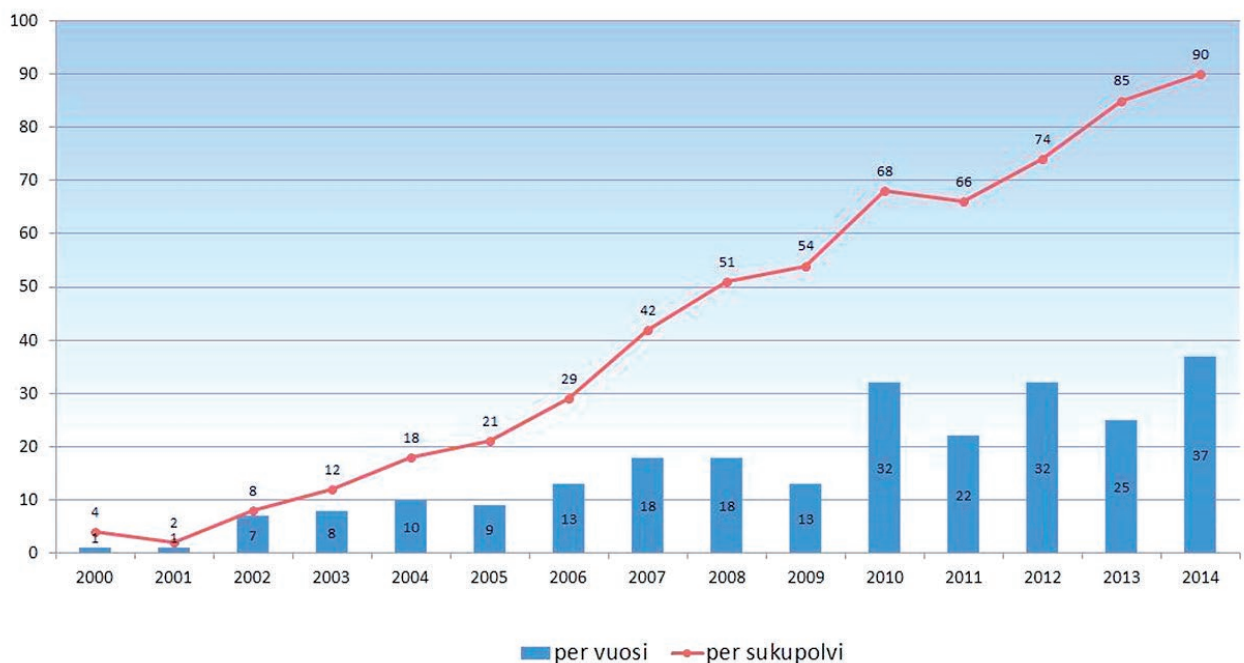
	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Per vuosi																
- pentueet	15	30	21	26	18	27	10	14	14	11	7	10	6	6	1	1
- jalostukseen käytetyt eri urokset	15	26	16	20	14	21	10	12	13	8	7	5	5	4	1	1
- jalostukseen käytetyt eri nartut	15	29	21	26	18	26	10	14	14	11	7	10	6	6	1	1
- isät/emät	1	0,9	0,76	0,77	0,78	0,81	1	0,86	0,93	0,73	1	0,5	0,83	0,67	1	1
- tehollinen populaatio	20 (67%)	37 (62%)	25 (60%)	32 (62%)	22 (61%)	32 (59%)	13 (65%)	18 (64%)	18 (64%)	13 (59%)	9 (64%)	10 (50%)	8 (67%)	7 (58%)	1 (50%)	1 (50%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3 %	1 %	7 %	16 %	15 %	12 %	44 %	47 %	10 %	32 %	36 %	24 %	33 %	22 %	50 %	0 %
- nartuista käytetty jalostukseen	0 %	6 %	4 %	18 %	33 %	26 %	43 %	36 %	42 %	50 %	17 %	40 %	39 %	33 %	83 %	33 %
Per sukupolvi (4 vuotta)																
- pentueet	92	95	92	81	69	65	49	46	42	34	29	23	14	8	2	3
- jalostukseen käytetyt eri urokset	59	56	56	52	46	49	37	36	29	17	14	12	10	6	2	3
- jalostukseen käytetyt eri nartut	77	75	69	58	52	52	43	39	33	25	17	14	9	6	1	3
- isät/emät	0,77	0,75	0,81	0,9	0,88	0,94	0,86	0,92	0,88	0,68	0,82	0,86	1,11	1	2	1
- tehollinen populaatio	93 (51%)	90 (47%)	85 (46%)	74 (46%)	66 (48%)	68 (52%)	54 (55%)	51 (55%)	42 (50%)	29 (43%)	21 (36%)	18 (39%)	12 (43%)	8 (50%)	2 (50%)	4 (67%)
- uroksista käytetty jalostukseen	8 %	9 %	14 %	21 %	29 %	28 %	33 %	30 %	23 %	31 %	29 %	28 %	30 %	28 %	43 %	0 %
- nartuista käytetty jalostukseen	9 %	16 %	21 %	28 %	33 %	34 %	43 %	40 %	42 %	41 %	36 %	42 %	42 %	44 %	50 %	29 %

Rodun tehollinen populaatiokoko

Rodun tehollinen populaatiokoko on ollut nousussa koko 2000-luvun. Viimeisen kahden sukupolven aikana tehollinen koko on noussut 29:stä 93:een, johtuen osittain myös rekisteröintien lisääntymisestä. Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän laskentakaavassa ei pystytä ottamaan huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia, joten luku on yliarvio.

Tehollisen populaation kehitys

Taulukko 7

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Jalostukseen käytettyjen koirien osuutta syntyneistä ei ole onnistuttu lisäämään. Suomalaisen heelerkasvatuksen alkuvaiheessa jalostukseen käytettyjen koirien osuus kannasta oli jopa noin puolet, mutta koiria myös oli tässä vaiheessa hyvin vähän. Erityisesti eri urosten käyttömääriä tulisi aktiivisesti pyrkiä kasvattamaan.

4. RODUN NYKYTILANNE

Sukupolven 2011–2014 aikana on uroksista käytetty jalostukseen 9% ja nartuista 16%. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten nämä prosenttiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana.

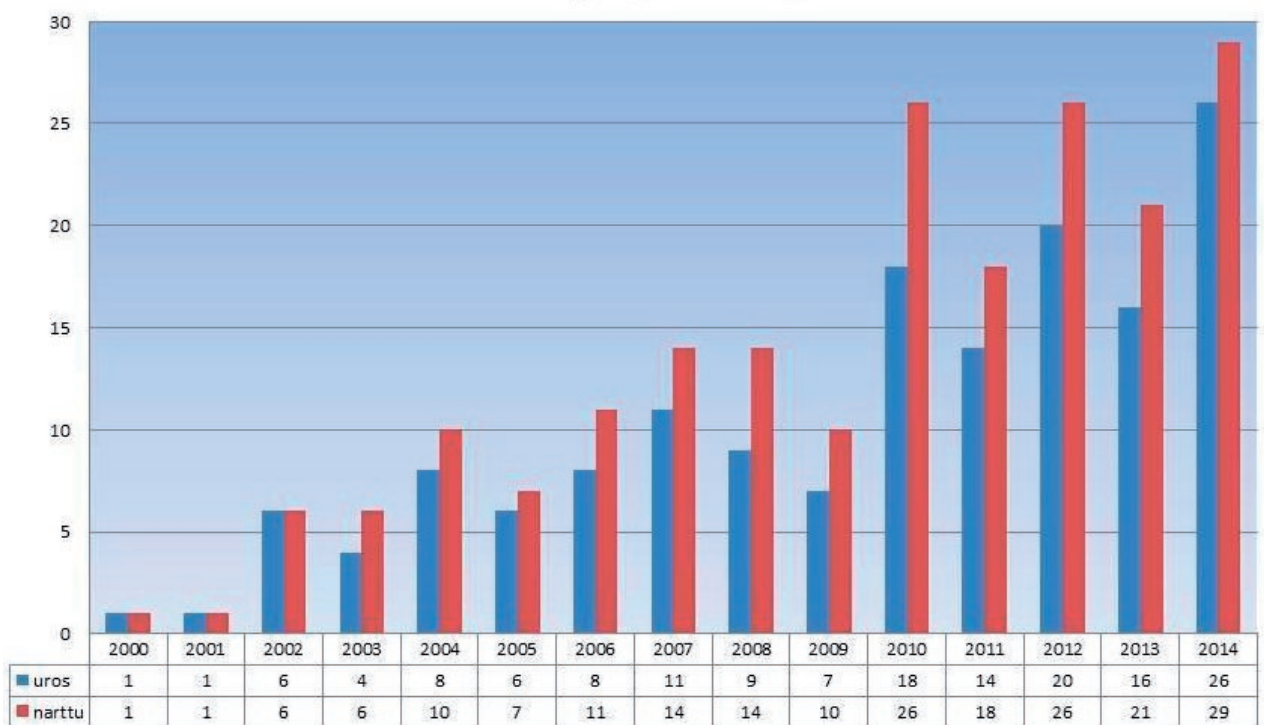
Sukupolven 2007–2010 uroksista 28% on käytetty jalostukseen ja nartuista 34%. Vertailuna sukupolven 2003–2006 uroksista 33% käytetty jalostukseen ja nartuista 41%, nämä erot selittyvät osin myös rekisteröintien määrän kasvulla.

Isät/emät -luku

Koirien sukulaistumista saadaan hidastettua ja rodun monimuotoisuutta säilytettyä, kun jalostukseen käytetään mahdollisimman monia ja mieluiten vielä erisukuisia koiria. Kun isien määrä jaetaan emien määrällä, saadaan suhdeluku, joka kuvaa kannan jalostuskäytön monipuolisuutta ja sitä kautta myös tehollista kannan kokoa. Kun suhde on yksi, eli uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, rodun monimuotoisuus säilyy tehokkaimmin. Lancashire heelerillä isien ja emien suhde on kahden viimeisimmän sukupolven aikana, vuosina 2008–2015 Suomessa ollut 0,76-1.

Jalostukseen käytetyt urokset ja nartut

Taulukko 8

4. RODUN NYKYTILANNE

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumäärästä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seura-koirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, että jalostuskoirat eivät ole toisilleen sukua ja niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 \cdot Nu \cdot Nn / (2 \cdot Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
 - Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.
- Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kaasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä.

4. RODUN NYKYTILANNE

Jos rodun tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geenimuotoja niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä mahdollisimman useaa eri koiraa jalostukseen ja huolehtimalla, että niiden jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla rodustamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

MMT Katariina Mäki 31.10.2013

Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta

Taulukko 9

	Uros	synt.vuosi	Tilastointiaikana			kumulat.%	Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus		Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	PROCORDIA'S FOUR SEASONS	2010	5	22	2.88 %	3 %	5	16	5	22
2	LANKEELA TIPPED FOR THE TOP	2002	5	19	2.48 %	5 %	5	22	5	19
3	BELLSMOND PAINTED BRAVE	2005	4	18	2.35 %	8 %	11	47	4	18
4	COLNESTAR PAPERBACK WRITER	2003	4	17	2.22 %	10 %	6	25	5	20
5	LAUSTEPH CLANCIE TRAQDEAN	2001	4	17	2.22 %	12 %	6	15	4	17
6	HIGH FIVE'S ELMS ELDORADO	2005	4	17	2.22 %	14 %	14	45	4	17
7	RANTALAUKAN SHAKESPEARE	2005	3	17	2.22 %	17 %	1	6	3	17
8	RANTALAUKAN EXODUS	2006	4	17	2.22 %	19 %	4	11	4	17
9	TANSPOTS FLORESTANS FOLKE-FLORENCIO	2009	4	17	2.22 %	21 %	3	12	4	17
10	TELPOLWYN IN TANSPOTS	2007	4	17	2.22 %	23 %	4	17	4	17
11	TANSPOTS EIGERS EDWARD-EDINBURG	2008	4	16	2.09 %	25 %	1	7	4	16
12	MONGREL'S PADDY PRESTON	2008	4	15	1.96 %	27 %	3	8	4	15
13	TANSPOTS JAZZ JESSE-JAZZMAN	2010	4	15	1.96 %	29 %	3	10	4	15
14	ANIMALCOMPANIETS NALLE COWBOY	2008	4	14	1.83 %	31 %	3	7	4	14
15	TUULENSUUN TORPAN TYTTÖJEN TENHO	2004	3	14	1.83 %	33 %	2	10	3	14
16	LIMEBROOK'S AUTUMN AMBASSADOR	2001	3	14	1.83 %	35 %	4	11	3	14
17	QUEENDOGS CHEF	2002	3	13	1.70 %	36 %	4	21	3	13
18	MONGREL'S OUTLAW-OLIVER	1997	2	12	1.57 %	38 %	35	93	3	18
19	TUULENSUUN TORPAN ETUMATKAN EELES	2008	4	12	1.57 %	40 %	1	4	4	12
20	BOVENOP EDGAR HEELER	2008	2	12	1.57 %	41 %	3	12	2	12

Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua

Taulukko 10

	Narttu	synt. Vuosi	Tilastointiaikana			%-osuus	Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ANIMALCOMPANIETS BOJAN COWGIRL	2001	3	21	2.75 %		5	25	3	21
2	TANSPOTS ALVA-ACORADOTTER AF ANANDA	2007	4	20	2.61 %		5	17	4	20
3	MOONGLADE'S TOP MODEL	2008	3	18	2.35 %		3	12	3	18
4	RANTALAUKAN HARMONIA	2003	3	16	2.09 %		10	43	3	16
5	GOOD GOLLY MISS MOLLY	2006	3	16	2.09 %		6	30	3	16
6	QUEENDOGS FILIPPA	2007	3	16	2.09 %				3	16
7	LINDKULLAS CHEFS ARMI	2007	3	16	2.09 %		2	8	3	16
8	BELLSMOND SMOKE SIGN	2006	2	15	1.96 %		2	7	2	15
9	SKADDEDALENS ELEGANTA ESSIE	2009	3	15	1.96 %		1	4	3	15
10	MARMALADE'S ARTEMIS	2006	2	14	1.83 %		2	8	2	14
11	BOVENOP XYLITOL HEELER	2003	3	13	1.70 %		9	37	3	13
12	MONGREL'S BERTIE BULLOCK	2004	2	13	1.70 %		4	15	2	13
13	DODDSLINE ELLA	2000	2	12	1.57 %		12	45	3	18
14	BELLSMOND LYOKHA	2007	3	11	1.44 %		3	12	4	15
15	TUULENSUUN TORPAN MAKEE MELLI	2003	2	11	1.44 %		6	22	2	11
16	DODDSLINE OLGA	2000	2	10	1.31 %		11	41	3	15
17	BOVENOP CECILIA HEELER	2007	2	10	1.31 %		1	3	2	10
18	ATOMOHI KYISHA	1999	2	9	1.18 %		11	57	4	20
19	TEAM SMART'S ESTELLE-ETERNELL	2007	3	9	1.18 %		1	2	3	9
20	KAUHIA KARTANO LUMI	2008	2	9	1.18 %		1	3	2	9

4. RODUN NYKYTILANNE

Jalostuskoirien käyttömäärät

Lancashire heelereiden monimuotoisuutta tukevan suosituksen mukaan uroksen jälkeläismäärä ei saisi ylittää 5% sukupolvesta.

Viimeisen sukupolven 2011–2014 aikana vain yksi uros on ylittänyt 5% rajan.

Taulukko 11

		Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Procordia's Four Seasons	5	22	5,73%	6%	8	34	5	22
2	Rantalaukan Shakespeare	3	17	4,43%	10%	2	14	3	17
3	Tanspots Florestans Folke-Florencio	4	17	4,43%	15%	3	12	4	17
4	Tanspots Eigers Edward-Edinburg	4	16	4,17%	19%	1	7	4	16
5	Tanspots Jazz Jesse-Jazzman	4	15	3,91%	23%	3	10	4	15
6	Telpoolwyn in spots	3	13	3,39%	26%	4	17	4	17
7	Rantalaukan Exodus	3	12	3,12%	29%	4	11	4	17
8	Tuulensuun Torpan Etumatkan Eeles	4	12	3,12%	32%	1	4	5	15
9	Bovenop Edgar Heeler	2	12	3,12%	35%	4	18	2	12
10	Bovenop Lothar Heeler	3	12	3,12%	39%	3	8	3	12

Sukupolven 2011–2014 aikana yksikään narttu ei ole ylittänyt 5% suositusta.

		Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Narttu	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Tanspots Alva-Acoradotter af Ananda	3	15	3,91%	5	17	4	20
2	Skaddedalens Eleganta Essie	3	15	3,91%	1	4	3	15
3	Queendogs Filippa	2	12	3,12%			3	16

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Tulevaisuuden populaatorakenteelle on merkitystä sillä, minkä yksilöiden perimä säilyy kannassa sukupolvesta toiseen. Siten käytetyimpien jalostusurosten jälkeläismäärien ja jalostukseen runsaasti käytettyjen koirien keskinäiseen sukulaisuuteen tulisi kiinnittää huomiota.

Jalostuskoirien keskinäisen sukulaisuuden kasvaessa koko populaation sukusiitosaste nousee nopeasti, vaikka yksittäisiä yhdistelmiä suunniteltaessa vältettäisiinkin liian voimakasta sukusiitosta lähisukupolvissa. Samalla monipuolisten jalostusvalintojen tekeminen seuraavissa sukupolvissa vaikeutuu huomattavasti.

Suomalaisten lancashire heelerien sukulaisuuksia on vertailtu isä- ja emälinjojen avulla. Linjat on nimetty kannassa voimakkaasti vaikuttavan koiran mukaan, ei välttämättä ensimmäisen tunnetun koiran mukaan.

Suomalaiseen kantaan on vaikuttanut vuoden 2015 elokuuhun mennessä 9 kantaisää, kaikista Suomessa syntyneistä pennuista 24% on Pip of Doddsline jälkeläisiä.

Kuva Iida Lähdekorpi

4. RODUN NYKYTILANNE

Kymmenen käytetyintä urosta ovat viime vuosina jakaantuneet tasaisesti eri isälinjoihin seuraavasti:

Feniscowles Earl Bumble Bee -linja:

Colnestar Paperback Writer

Pip of Doddsline -linja:

Bellsmond Painted Brave, Tanspots Florestans Folke-Florencio, Telpoowyn in Tanspots

Benjamin of Owton Grange -linja:

High Five's Elvis Eldorado, Rantalaukan Exodus

Laddie of Pendleside at Tapatina -linja:

Lausteph Clancie Traqdean

Fredric of Hoscar -linja:

Procordia's Four Seasons, Rantalaukan Shakespeare

Acremead Minto -linja:

Lankeela Tipped for the Top

Taulukko 12

Isälinjat	jälkeläismäärä 1988-7/2010, 435 jälkeläistä	jälkeläismäärä 1998-8/2015, 885 jälkeläistä	%
Feniscowles Earl Bumble Bee	158	196	22%
Pip of Doddsline	83	214	24%
Benjamin of Owton Grange	80	184	21%
Laddie of Pendleside at Tapatina	42	71	8%
Fredric of Hoscar	33	134	15%
Acremead Minto	21	69	8%
Basil of Mossbeacon	8	12	1 %
Wigan		3	
Indiana		2	

4. RODUN NYKYTILANNE

Suomalainen lancashire heeler -kanta perustuu kymmeneen eri kantaemään, joista tosin Acreamed Gigin linjalta ei enää 2000-luvulla ole Suomessa koiria. Myöskään Classical Charm linjasta ei ole 2010 vuoden jälkeen jalostuskoiria Suomessa.

Kantaemistä ylivoimaisesti suurin vaikutus suomalaiseen kantaan on nartulla Susie of Doddsline, jonka linja on tuottanut 45% Suomessa syntyneistä heelereistä. Tästä linjasta ovat kahdeksan kymmenestä viimevuosina eniten käytetyistä nartusta. Kaikissa linjoissa on kuitenkin elinvoimaa.

Kymmenen käytetyintä jalostusnarttua jakaantuvat emälinjoihin seuraavasti:

Susie of Doddsline -linja:

Animalcompaniets Bojan Cowgirl, Rantalaukan Harmonia, Good Golly Miss Molly, Queendogs Filippa, Lindkullas Chefs Armi, Skaddedalens Eleganta Essie

Pepi of Winder -linja:

Tanspot's Alva Acoradotter af Ananda

Delsteps Romany Dark Dream -linja:

Moonglade's Top Model, Bellsmond Smoke Sign

Feniscowles Princess Pippa-linja:

Bellsmond Lyokha

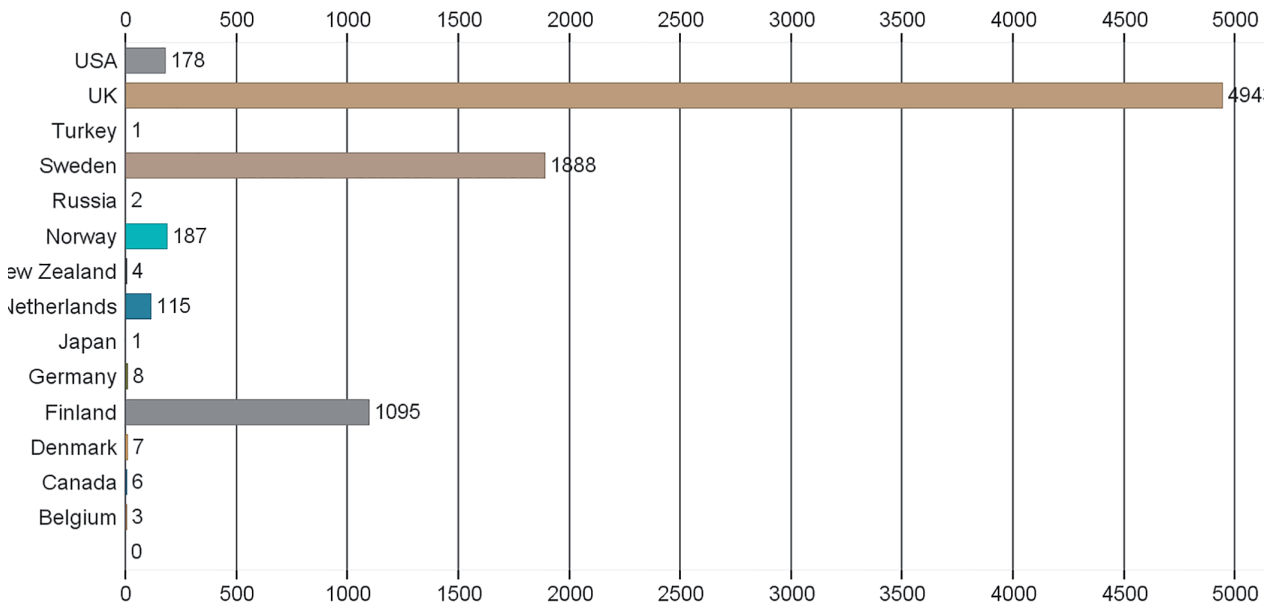
Taulukko 13

Emälinjat	jälkeläismäärä 1988-7/2010 435 jälkeläistä	jälkeläismäärä 1998-8/2015 885 jälkeläistä	%
Susie of Doddsline	151	401	45%
Mighty Midge	108	143	16%
Tapatina Little Gem	60	119	13%
Pepi of Winder	29	74	8%
Delsteps Romany Dark Dream	21	67	7,5%
Feniscowles Princess Pippa	17	47	5%
Classical Charm, ei jälkeläisiä 2010- luvulla	0	0	
Saxon Charlotte	13	20	2%
Acremead Gigi, ei jälkeläisiä 2000-luvulla	0	0	
Winona	0	4	

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Taulukko 14

Dick Koster 2015

Rodun populaatio on selkeästi suurin sen kotimaassa Iso-Britanniassa. Ruotsissa on toiseksi suurin populaatio ja Suomessa kolmanneksi suurin, kuitenkin lähes puolet pienempi kuin Ruotsissa. Muiden maiden populaatiot ovat pieniä, mainitsemisarvoisina kuitenkin Norja, USA ja Hollanti joissa populaatio on yli sata.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

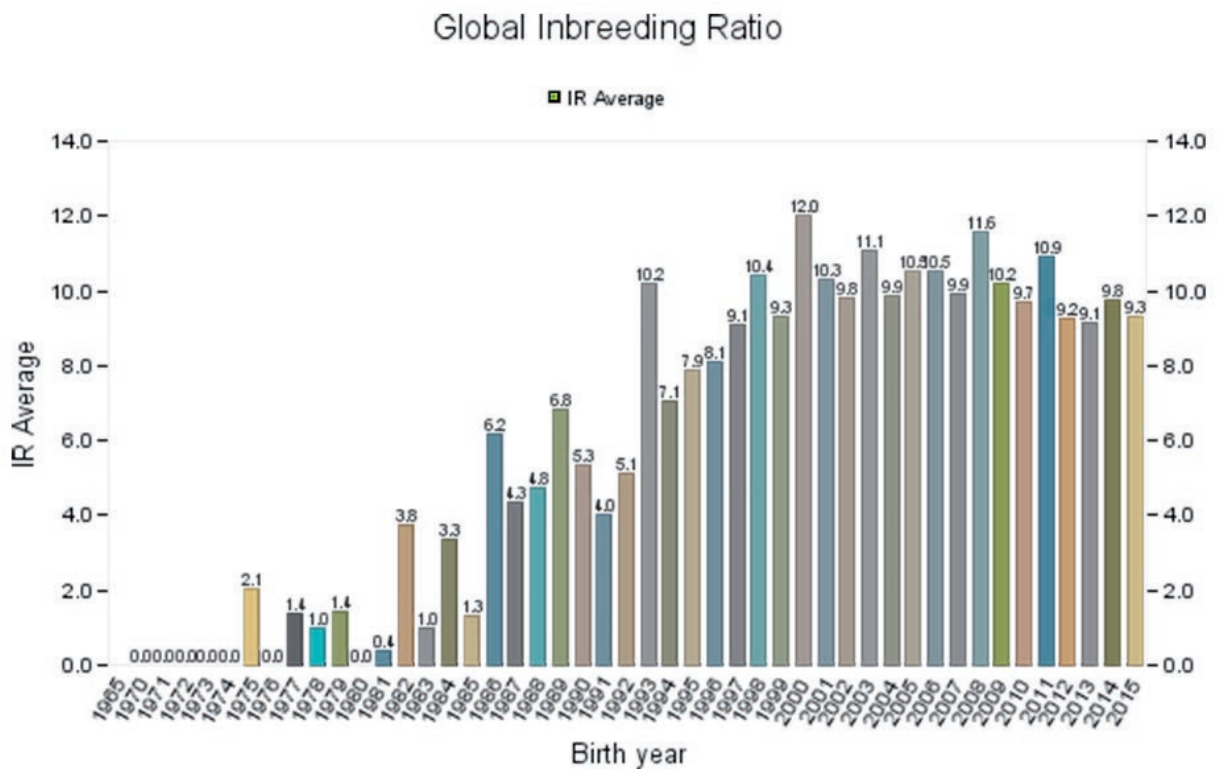
Lancashire heeler on maailmanlaajuisesti pieni rotu. Heelereiden maailmanlaajuinen sukusiitosaste on n. 9-10 %, reilusti yli suositellun maksimin 6,25 %. Kaikki maailman lancashire heelerit ovat geneettisesti läheisempiä sukulaisia kuin serkuksia keskenään. Sukusiitosasteen kasvunopeus ja samalla rodun heterotsygotian häviämisenopeus on maailmanlaajuisesti vaihdellut sukupolvittain 0,1 ja neljän prosentin välillä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmän laskema suomalaisen populaation sukusiitosaste vuosina 2007–2015 kuvaa lyhyistä sukupuista laskettua lähisukusiitoksen kehitystä. Sukusiitosasteen kasvua tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan hidastamaan ja sukusiitosastetta laskemaan.

4. RODUN NYKYTILANNE

Vuosina 2006–2009 syntyi 49 pentuetta millä oli 37 eri isää 43 eri äitiä, vuosina 2010–2014 syntyi 95 pentuetta joilla oli 56 eri isää ja 75 eri äitiä. Viimeisimmän 10 vuoden aikana 26 eri urosta on käytetty tuottamaan 50% ajanjakson pennuista.

Taulukko 15

Taulukko: Dick Koster 2015

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Suurin jalostuspohjaa pienentävä tekijä on erisukuisten jalostuskoirien pieni lukumäärä ja yksittäisten urosten käyttäminen liian moneen kertaan. Jalostukseen käytettävien urosten ja narttujen määrää kannasta ei ole onnistuttu nostamaan. Viimeisen sukupolven (2011–2014) aikana on uroksista käytetty jalostukseen 9% ja nartuista 16%. Huom! Nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten nämä prosenttiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana.

Myös isien ja emien lukumäärän suhde vaikuttaa tehollisen kannan kokoon. Vähempilukuisen sukupuolen eli urosten lukumäärä rajoittaa tehollista kokoa, vaikka narttuja olisi jalostuskäytössä lukemattomia.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma vuosille 2017–2021

- Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 20 pentua. Viimeinen sallittu pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

4.2 LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN SEKÄ KÄYTTÖOMINAISUUDET

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa heelerin aktiiviseksi työskentelijäksi, joka on iloinen ja omistajiinsa kiintynyt. Työtehtävissään heeler on ollut monipuolinen. Se on paimentanut pääasiassa nautoja, mutta myös lampaista ja kanoja. Heeler työskentelee eläimiä kintereisiin (heel) näykkimällä ja haukkumalla. Heelerit auttoivat myös karjan kuljetuksessa kaupunkien teurastamoihin ja osoittivat työssään suurta älykkyyttä sekä yhteistyökykyä ohjaajiensa kanssa. Ne omasivat myös erinomaisen ”karjavaiston” ymmärtäen ja ennakoiden karjan liikkeitä.

Köyhien maalaisten monitoimikoirina heelerit pitivät huolta myös maatilojen rottien ja hii-rien sekä tuholintujen karkotuksesta. Tarpeen tullen heeleriä käytettiin myös apuna metsästyksessä erityisesti pienriistan, kuten kaniinien pyynnissä. Eräiden tietojen mukaan salametsästäjät käyttivät niitä jäniskoirina, jotka tarvittaessa saattoi piilottaa vaikka taskuun. Heelerit toimivat myös riistan jäljestäjinä ja niistä saattoi olla apua jopa kalastuksessa matalassa vedessä. Yksi heelerin tehtävistä oli avustaa kilpahevosten hoidossa pitämällä niille seuraa karsinoissa. Heelerit tulevatkin hevosten kanssa toimeen erinomaisesti. Heelerit olivat myös tehokkaita pihavahteja ja erinomaisen palvelualttiita ja uskollisia seuralaisia.

Englannissa heelereitä käytetään edelleen myös niiden alkuperäisissä työtehtävissä, joskin häviävässä määrin. Parhaiten heeler voikin toteuttaa tänä päivänä itseään harrastuskoirana; agility, tottelevaisuuskokeet ja erilaiset maasto- ja pelastuskoiralajit sopivat kaikki heelerille.

Kuva lida Lähdekorpi

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Heelereissä ei ole havaittavissa rodun sisäistä jakautumista eri linjoihin, mutta erityisesti luonteessa on nähtävissä sukulaisrotujen vaikutus, ja rodusta löytyy sekä terrierimäisiä että paimenkoiratyyppejä yksilöitä.

4.2.3 PEVISA -ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

PEVISA -ohjelmaan ei ole sisällytetty vaatimusta luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaamisesta ja/tai kuvaamisesta, mutta sitä pidetään suositeltavana. Rodun yksilöiden luonteen arvioinnissa käytetään hyväksi jo olemassa olevia testejä ja kuvauksia.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Rotumääritelmä kuvaa heelerin aktiiviseksi työskentelijäksi, joka on iloinen ja omistajiinsa kiintynyt. Rodun historia kertoo heelereiden olleen farmien pieniä yleiskoiria. Heelerien on pitänyt olla sosiaalisia ja kontaktinhakuisia pystyäkseen työskentelemään isäntänsä ja toistensa kanssa. Ne ovat paimentaneet nautoja, lampaita ja kanoja, pyydystäneet rottia ja hiiriä ja karkottaneet tuholintuja. Heelerit olivat myös yleisiä, tehokkaita pihavahteja ja erinomaisen palvelualttiita ja uskollisia seuralaisia.

Tehtäväkentän ollessa näin laaja, on arvattavissa, että yksi ja sama koira ei välttämättä ole kaikkeen pystynyt, vaan eri tehtäviin on hyödynnetty eri yksilöiden taipumuksia. Nämä ominaisuudet ovat säilyneet heelereissä tähän päivään saakka.

Arjen tilanteissa heeleri on yleensä omistajaansa kiintynyt, melko vilkas, sosiaalinen koira. Rodussa esiintyy haukkuherkkyyttä, mikä saattaa vaikeuttaa elämistä esimerkiksi kerrostalossa. Osa heelereistä reagoi ääniin (esim. uudenvuodenraketit), mikä saattaa haitata myös koiran arkielämää. Osa heelereistä suhtautuu varautuneesti vieraisiin ihmisiin. Terävyys yhdistettynä epävarmuuteen, varautuneisuuteen ja/tai hermostuneisuuteen voi aiheuttaa haasteita arkielämässä, mihin tulee kiinnittää huomiota yhdistelmiä suunniteltaessa.

Luonnekysely

SLHY on kartoittanut heelereiden terveyttä ja luonneominaisuuksia terveys- ja käyttäytymiskyselyn avulla vuodesta 2006 alkaen, kysely uudistettiin ja ajanmukaistettiin vuonna 2009, jolloin siitä tehtiin itse itsensä tilastoiva sekä lisättiin tietojen päivitysmahdollisuus. Uudistettu käyttäytymisosoio on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä luonnetestituomari Auli Kimingin kanssa. Tällä hetkellä kysely ei ole käytössä tietoteknisten hankaluuksien vuoksi, mutta tarkoitus on saada se jälleen käyttöön, jolloin päästään seuraamaan, onko arkikäyttäytymisessä tapahtunut oleellisia muutoksia vuosien saatossa.

Kyselyssä on selvitelty heelereiden luoksepäästävyyttä, rohkeutta toimia itsenäisesti, saalistuskäyttäytymistä, keskittymiskykyä, toimintahalukkuutta, selviytymistä stressitilanteissa, haukku- ja ääniherkkyyttä, koulutettavuutta, käsiteltävyyttä sekä vahtimistaipumusta sopeutettuna arjen tilanteisiin. Terveys- ja käyttäytymiskyselyn vastaukset eivät ole tuoneet esiin erityisiä ongelmakohtia luonteessa tai tyypillistä häiriökäyttäytymistä. Kyselyn perusteella keskiverto heeler on kohtuullisen avoin, keskittymis- ja rauhoittumiskykyinen, helposti koulutettava, reipas ja suhteellisen rohkea sekä selviytyy stressitilanteista yleensä hyvin. Vaikeasti motivoitavia koiria oli vastauksissa 17%, 23%:lla koirista oli olematon saalisvietti ja 12% koirista oli ollut hankalia totuttaa käsittelyyn ja hoitotoimenpiteisiin. Herkästi haukkuvia koiria oli kyselyyn vastanneista 85%:lla. Nyky-yhteiskunnan vaatimuksia ajatellen haukkuherkkyyden taso on syytä huomioida koiria paritettaessa.

4. RODUN NYKYTILANNE

Taulukko 16

LT-ihanneprofiili Lancashire heelerin luonnetestin osa-alueiden ihannearvosanat. Suluissa esitetty arvosanat ennen 2015 sääntöuudistusta.	
I Toimintakyky	+2 Hyvä +1a (+1) Kohtuullinen +1b Kohtuullisen pieni
II Terävyys	+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua +1a (+1) Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua +1b Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä
III Puolustushalu	+3 Kohtuullinen, hillitty +1 Pieni
IV Taistelutahto	+3 Suuri +2a (+2) Kohtuullinen +2b Kohtuullisen pieni
V Hermorakenne	+2 Tasapainoinen +1a (+1) Hieman rauhaton
VI Temperamentti	+3 Vilkas +2 Kohtuullisen vilkas
VII Kovuus	+3 Kohtuullisen kova +1 Hieman pehmeä
VII Luoksepäästävyys	+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin +2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen
Laukauspelottomuus	+++ Laukausvarma

Seuraavassa taulukossa esitetään kaikkien Suomessa testattujen (147 kpl) heelereiden arvosanat osa-alueittain sekä se, kuinka hyvin testattujen koirien tulokset vastaavat rodun luonnetestin ihanneprofiilia.

4. RODUN NYKYTILANNE

Taulukko 17

Tulos punaisella , yleisin tulos <u>alleiviivattu</u> ja rodun luonnetestiprofiilin mukainen ihannearvosana lihavoitu .
I TOIMINTAKYKY (kerroin 15)
+3 Suuri +2 Hyvä 22/147 (15%) +1a (+1) Kohtuullinen 76/147 (52%) +1b Kohtuullisen pieni 3/147 (2%) -1 Pieni 45/147(30%) -2 Riittämätön 1/147 (1%) -3 Toimintakyvytön
II TERÄVYYS (kerroin 1)
+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 47/147 (32%) +2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 4/147 (2%) +1a (+1) Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 88/147 (60%) +1b Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä 7/147 (5%) -1 Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin -2 Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin 1/147 (1%) -3 Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
III PUOLUSTUSHALU (kerroin 1)
+3 Kohtuullinen, hillitty 62/147 (42%) +2 Suuri, hillitty 8/147 (6%) +1 Pieni 55/147 (37%) -1 Haluton 21/147 (14%) -2 Erittäin suuri -3 Hillitsemätön 1/147 (1%)

4. RODUN NYKYTILANNE

IV TAISTELUHALU (kerroin 10)
+3 Suuri 25/147 (17%) +2a (+2) Kohtuullinen 70 koiraa (48%) +2b Kohtuullisen pieni 6/147 (4%) +1 Erittäin suuri 2/147 (1%) -1 Pieni 37/147 (25%) -2 Riittämätön 7/147 (5%) -3 Haluton
V HERMORAKENNE (kerroin 35)
+3 Tasapainoinen ja varma +2 Tasapainoinen 8/147 (6%) +1a (+1) Hieman rauhaton 127/147 (86%) +1b Hermostunein pyrkimyksin 5/147 (3%) -1 Vähän hermostunut 7/147 (5%) -2 Hemostunut -3 Erittäin hermostunut
VI TEMPERAMENTTI (kerroin 15)
+3 Vilkas 64/147 (44%) +2 Kohtuullisen vilkas 40/147 (27%) +1 Erittäin vilkas 35/147 (24%) -1a Häiritsevän vilkas 3/147 (2%) -1b Hieman välinpitämätön -1c Impulsiivinen 5/147 (3%) -2 Välinpitämätön -3 Apaattinen

4. RODUN NYKYTILANNE

VII KOVUUS (kerroin 8)
+3 Kohtuullisen kova 16/147 (11%) +2 Kova 1/147 (1%) +1 Hieman pehmeä 99/147 (67%) -1 Erittäin kova -2 Pehmeä 31/147 (21%) -3 Erittäin pehmeä
VIII LUOKSEPÄÄSTÄVYYS (kerroin 15)
+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 76/147 (52%) +2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 49/147 (33%) +2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen 19/147 (13%) +1 Mielistelevä -1a (-1) Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra (selvästi pidättyväinen) 3/147 (2%) -1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra -2 Hyökkäävä -3 Salakavala
LAUKAUSPELOTTOMUUS
+++ Laukausvarma 74/147 (50%) ++ Laukauskokematon 42/147 (29%) + Paukkuärtyisä 6/147 (4%) – Laukausaltis 25/147 (17%) – – Laukausarka

4. RODUN NYKYTILANNE

Taulukko 18

Yhteenveto tuloksista, siinä järjestyksessä kun tulokset parhaiten vastaavat ihanneprofiilia		
II Terävyys	97 % ihannearvossa	3 % muu arvosana
V Hermorakenne	92 % ihannearvossa	8 % muu arvosana
VIII Luoksepäästävyys	85 % ihannearvossa	15 % muu arvosana
III Puolustushalu	79 % ihannearvossa	21 % muu arvosana
VII Kovuus	78 % ihannearvossa	22 % muu arvosana
VI Temperamentti	71 % ihannearvossa	29 % muu arvosana
I Toimintakyky	69 % ihannearvossa	31 % muu arvosana
IV Taistelutahto	69 % ihannearvossa	31 % muu arvosana
Laukauspelottomuus	50 % ihannearvossa	50 % muu arvosana

Testatut heelerit asettuvat hyvin rodun ihanneprofiiliin, koirien tulokset vastaavat 76,5 % prosenttisesti rodun ihannetta.

Yli 75 pistettä on saanut 126 heeleria (86 % testatuista). Uusintamahdollisuuden eli alle 75 pistettä on saanut 21 heeleria (14% testatuista).

Laukauspelottomuuteen on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota. Viiden vuoden takaiseen tilanteeseen nähden laukausalttiiden osuus on selvästi noussut. Toisaalta tämä kertonee myös siitä, että omistajien kynnys tuoda testeihin niitäkin koiria, joilla tiedetään olevan puutteita ihanteeseen nähden, on madaltanut, mikä on tietenkin erinomainen asia.

Jalostuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota koirien riittävään toimintakykyyn, hermorakenteeseen, luoksepäästävyyteen ja laukauspelottomuuteen.

Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jonka saama arvio toimintakyvystä on -2 riittämätön tai -3 toimintakyvytön, tai koiraa jolla on hermorakenteesta arvio -2, hermostunut, tai -3, erittäin hermostunut. Hermorakenteeltaan -1 arvosanan saaneen koiran jalostuskäyttöä on punnittava tarkoin ja mietittävä sen muita ansioita tarkasti, samoin temperamentin mennessä miinukselle. Jalostukseen käytettävän koiran saama arvio luoksepäästävyydestä ja terävyydestä tulee olla plusmerkkinen. Jalostuksessa tulee myös huomioida, että yhdistelmän osapuolet täydentäisivät toisiaan, esim. kahta kovuudeltaan -2 pehmeää koiraa ei tulisi yhdistää.

Jatkossa toivotaan koiria luonnetestattavan edelleen mahdollisimman laajasti ja testeihin kannustetaan edelleen mukaan myös tavallisia kotikoiria, jotta suomalaisten heelerien luonneominaisuuksista saadaan mahdollisimman todenmukainen kuva.

4. RODUN NYKYTILANNE

MH-luonnekuvaus

Mentalbeskrivning Hund eli MH on Ruotsissa käytössä oleva koiran luonteenkuvaus, jossa tarkastellaan koiran luonteenominaisuuksia kuten leikkisyyttä, saalisviettiä, pelkoja ja sosiaalisuutta. Suomessa testi otettiin virallisesti käyttöön vuoden 2010 alusta, nimeksi tuli MH-luonnekuvaus. Koira voi osallistua kuvaukseen täytettyään 18kk, yläikärajaa ei ole. Koiran luonnetta kuvataan erilaisissa tilanteissa intensiteettiasteikolla. Mitta-asteikolla käytetään arvosanoja 1-5, jolloin 1 tarkoittaa pienempää aktiviteettia ja 5 suurempaa.

Suomessa vuoden 2015 syyskuuhun mennessä on MH-luonnekuvauksen suorittanut 85 heelerä ja yhden koiran kuvaus on keskeytetty. MH-luonnekuvattujen osuus on 9 % koko Suomen heelerkannasta (rekisteröintejä yhteensä 921 kpl 1985–2013).

Taulukko 19

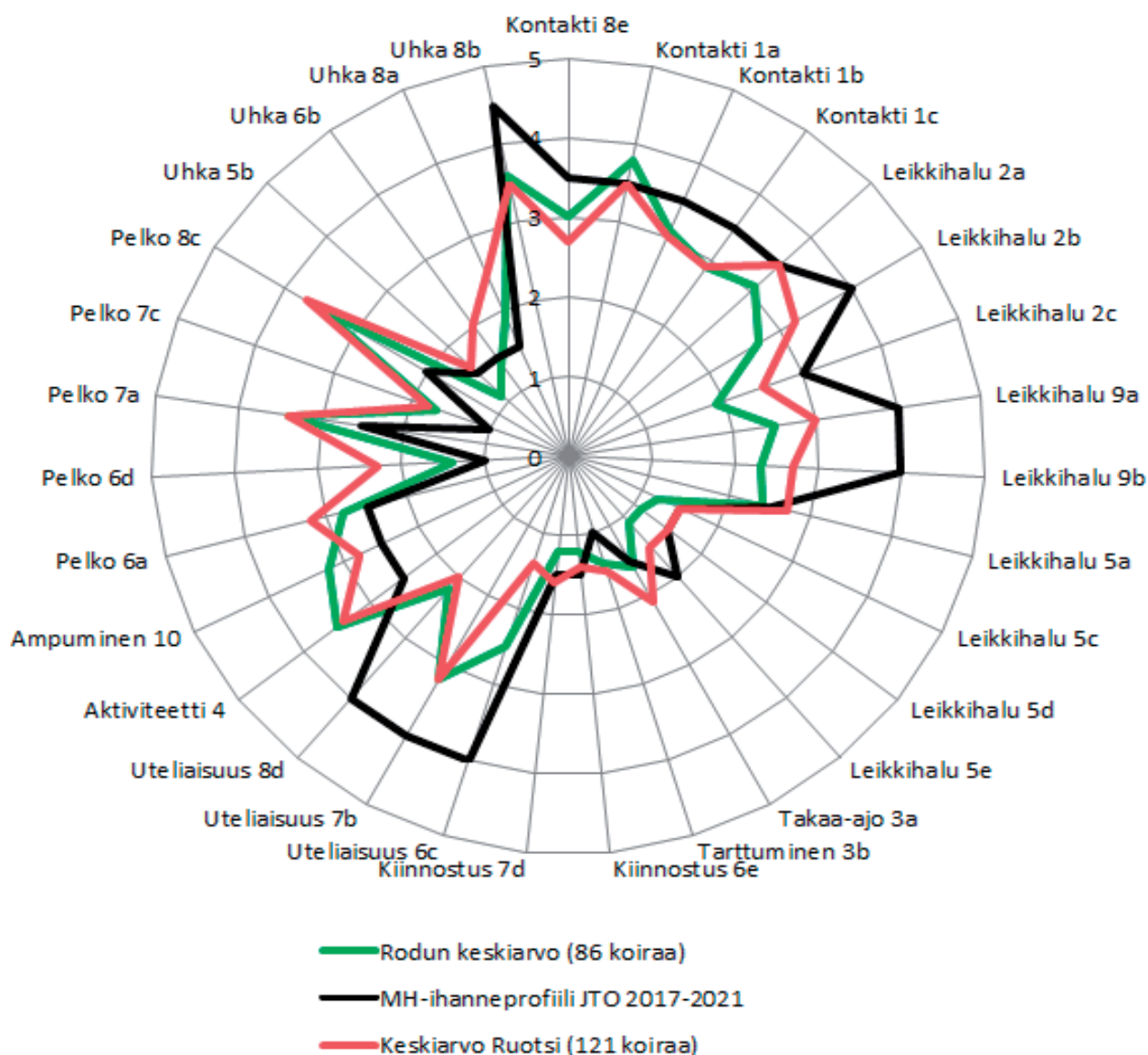
MH-luonnekuvauksen osiot	
1. Kontakti	Koiran tapa ottaa kontaktia vieraaseen ihmiseen ja vastata siihen.
2. Leikki	Koiran intensiteetti ja tapa leikkiä esineellä vieraan ihmisen kanssa.
3. Saalistus	Koiran halu saalistaa ja tarttua poispäin liikkuvaan esineeseen.
4. Aktiviteettitaso	Koiran reaktiot tilanteessa, jossa odotettu aktiviteetti poistuu.
5. Etäleikki	Koiran halu leikkiin sekä yhteistyöhön kauempana ohjaajasta.
6. Yllätys	Koiran reagointi ja toiminta yllättävässä pelottavassa tilanteessa.
7. Ääniherkkyys	Koiran reagointi ja toiminta yllättävän äänen kuuluessa.
8. Aaveet	Koiran tapa käsitellä hitaasti itseään lähestyviä hahmoja.
9. Leikki 2	Koiran intensiteetti ja tapa leikkiä esineellä vieraan ihmisen kanssa kuormituksen jälkeen.
10. Ampuminen	Koiran reagointi ampumiseen.

Kuva Johanna Vasara

4. RODUN NYKYTILANNE

Oheisessa kaaviossa on kuvattu rodun MH-ihanneprofiili sekä testattujen suomalaisten ja ruotsalaisten koirien tulosten keskiarvo.

Ruotsissa 123 heeleriä on osallistunut MH-kuvaukseen vuoden 1997 jälkeen, näistä 3 on keskeyttänyt. Osallistuneiden koirien rodun keskiarvo on hyvin samansuuntainen kuin suomalaisten koirien.

4. RODUN NYKYTILANNE

Seuraavassa taulukossa on esitetty Suomessa MH-luonnekuvattujen (86 kpl) heereiden saamien arvioiden jakautuminen kuvauksen eri osioissa ja samassa taulukossa esitetään myös rodun MH-ihanneprofiili.

Taulukko 20

Tulos punaisella , yleisin tulos <u>alleviivattu</u> ja rodun MH-ihanneprofiilin mukainen ihannearvosana lihavoitu .					
1. KONTAKTI	1	2	3	4	5
a. tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra 1/86 (1%)	Välttää kontaktia, väistää 5/86 (6%)	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä 8/86 (9%)	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen 66/86 (77%)	Mielistelevä kontaktin-otossa, hyppii, vinkeä, haukkuu jne. 6/86 (7%)
b. yhteistyö	Ei lähde vieraan ihmisen mukaan 2/86 (2%)	Lähtee haluttomasti 11/86 (13%)	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta 50/86 (58%)	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta 23/86 (27%)	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta
c. käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra 6/86 (7%)	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta 20/86 (23%)	Hyväksyy käsittelyn 42/86 (49%)	Hyväksyy ja ottaa kontaktia 16/86 (19%)	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla 2/86 (2%)
2. LEIKKI 1	1	2	3	4	5
a. leikkihalu	Ei leiki – ei osoita kiinnostusta 7/86 (8%)	Ei leiki – osoittaa kiinnostusta 15/86 (17%)	Leikkii – aktiivisuus lisääntyy/vähenee 31/86 (36%)	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen 28/86 (33%)	Leikkii, aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen 5/86 (6%)
b. tarttuminen	Ei tartu esineeseen 8/86 (9%)	Ei tartu – nuuskii esinettä 43/86 (50%)	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampaila 17/86 (20%)	Tarttuu heti koko suulla 6/86 (7%)	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista 12/86 (14%)
c. puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen 50/86 (58%)	Tarttuu viiveellä 8/86 (9%)	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan 20/86 (23%)	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa 4/86 (5%)	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo ravistaa kunnes TO irrottaa 4/86 (5%)
3. TAKAA-AJO	1	2	3	4	5

4. RODUN NYKYTILANNE

a. takaa-ajo 1. kerta	Ei aloita 62/86 (72%)	Aloittaa, mutta keskeyttää 8/86 (9%)	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista 7/86 (8%)	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakui- sesti, pysähtyy saaliille 9/86 (11%)	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille
b. tarttuminen 1. kerta	Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään 69/86 (80%)	Ei tartu, nuuskii saalista 8/86 (9%)	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä 3/86 (4%)	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa 5/86 (6%)	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia 1/86 (1%)
a. takaa-ajo 2. kerta	Ei aloita 67/86 (78%)	Aloittaa, mutta keskeyttää 9/86 (10%)	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista 4/86 (5%)	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakui- sesti, pysähtyy saaliille 4/86 (5%)	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille 2/86 (2%)
b. tarttuminen 2. kerta	Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään 72/86 (84%)	Ei tartu, nuuskii saalista 9/86 (11%)	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä 1/86 (1%)	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa 2/86 (2%)	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia 2/86 (2%)
4. AKTIVITEETITITASO	1	2	3	4	5
	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata 7/86 (8%)	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja 38/86 (44%)	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhatto- muus lisääntyy vähitellen 28/86 (33%)	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana / rauhaton koko ajan 13/86 (15%)
5. ETÄLEIKKI	1	2	3	4	5
a. kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta 7/86 (8%)	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja 35/86 (41%)	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja 44/86 (51%)	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä
b. uhka/ aggressio	Ei osoita uhkauseleitä 85/86 (95%)	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion 1. ja 2. osassa 4/86 (5%)	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion 1. osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion 1. ja 2. osassa

4. RODUN NYKYTILANNE

c. uteliaisuus	Ei saavu avustajan luo <u>76/86 (89%)</u>	Saapuu linjal- le aktiivisen avus-tajan luo <u>6/86 (7%)</u>	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo <u>1/86 (1%)</u>	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä <u>2/86 (2%)</u>	Saapuu avusta- jan luo suoraan ilman apua <u>1/86 (1%)</u>
d. leikkihalu	Ei osoita kiin- nostusta <u>77/86 (90%)</u>	Ei leiki - osoittaa kiin- nostusta <u>8/86 (9%)</u>	Leikkii - voi tart- tua varovasti muttei vedä	Tarttuu, vetää vastaan, voi ir- rottaa ja tarttua uudelleen	Tarttuu, vetää vastaan, ei ir- rota <u>1/86 (1%)</u>
e. yhteistyö	Ei osoita kiin- nostusta <u>80/86 (93%)</u>	Kiinnostuu, mutta kes- keyttää <u>1/86 (1%)</u>	On kiinnostu- nut leikkivästä avustajasta <u>5/86 (6%)</u>	Kiinnostuu leikkivästä ja passiivisesta avustajasta	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään
6. YLLÄTYS	1	2	3	4	5
a. pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy no- peasti <u>8/85 (9%)</u>	Kyykistyy ja pysähtyy <u>21/85 (25%)</u>	Väistää kääntä- mättä pois katsettaan haa- larista <u>38/85 (45%)</u>	Pakenee enin- tään 5m <u>17/85 (20%)</u>	Pakenee yli 5m <u>1/85 (1%)</u>
b. puolustus/ aggressio	Ei osoita uh- kauseleitä <u>58/85 (68%)</u>	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä <u>23/85 (27%)</u>	Osoittaa useita uhkauseleitä <u>4/85 (5%)</u>	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra
c. uteliaisuus	Menee haa- larin luo kun se on laskettu maahan <u>10/85 (12%)</u>	Menee haa- larin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee <u>42/85 (49%)</u>	Menee haalarin luo, kun ohjaa- ja seisoo sen edessä <u>19/85 (22%)</u>	Menee haa- larin luo, kun ohjaaja on edennyt puo- liväliin <u>11/85 (13%)</u>	Menee haala- rin luo ilman ohjaajan apua <u>3/85 (4%)</u>
d. jäljelle jäävä pelko	Ei minkään- laista liikku- misnopeuden vaihtelua tai väistämistä <u>63/85 (74%)</u>	Pieni niaus tai liikku- misnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla <u>15/85 (18%)</u>	Pieni niaus tai liikkumisnopeu- den vaihtelu kerran, pienenee toisen ohitusker- ran jälkeen <u>4/85 (5%)</u>	Niaus tai no- peuden vaihtelu samanlai- sina vähintään kahdella ohi- tuskerralla <u>3/85 (3%)</u>	Voimakas pel- ko, voi lisääntyä jokaisella ohi- tuskerralla
e. jäljelle jäävä kiinnostus	Ei osoita kiin- nostusta haa- lariin <u>74/85 (87%)</u>	Pysähtyy, haistelee tai katselee haa- laria yhdellä ohitusker- ralla <u>7/85 (8%)</u>	Pysähtyy, hais- telee tai katselee haalaria väh. kahdella ohitus- kerralla <u>4/85 (5%)</u>	Puree haala- ria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vä- henee	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohitus- kerralla
7. ÄÄNIHERK- KYYS	1	2	3	4	5

4. RODUN NYKYTILANNE

a. pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti 4/85 (5%)	Kyykistyy ja pysähtyy 1/85 (1%)	Väistää kääntämättä pois katsettaan 53/85 (62%)	Pakenee enintään 5 m 11/85 (13%)	Pakenee yli 5 m 16/85 (19%)
b. uteliaisuus	Ei mene katsomaan 11/85 (13%)	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykysä ja houkuttelee koiraa 19/85 (22%)	Menee räminälaitteen luo kun omistaja seisoo sen vieressä 19/85 (22%)	Menee räminälaitteen luo, kun omistaja on edennyt puoliväliin 12/85 (14%)	Menee räminälaitteen luo ilman apua 24/85 (29%)
c. jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisenopeuden vaihteluita vai väistämistä 61/85 (72%)	Pieni niaus tai liikkumisenopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla 6/85 (7%)	Pieni niaus tai liikkumisenopeuden vaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskeran jälkeen 4/85 (5%)	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla 14/85 (16%)	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
d. jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan 69/85 (81%)	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskeralla 14/85 (17%)	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla 2/85 (2%)	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
8. AAVEET	1	2	3	4	5
a. puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä 34/85 (40%)	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä 27/85 (32%)	Osoittaa useita uhkauseleitä 20/85 (23%)	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä 4/85 (5%)	Osoittaa uhkaus-eleitä ja useampia hyökkäyksiä
b. tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja ja sen jälkeen ei kiinnostusta / ei kiinnostu lainkaan	Katselee aaveita silloin tällöin 9/85 (10%)	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista 35/85 (41%)	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja 26/85 (31%)	Tarkkailee molempia aaveita koko ajan 15/85 (18%)
c. pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla 10/85 (12%)	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkan ottoa 18/85 (21%)	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä 9/85 (11%)	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä 17/85 (20%)	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / pakenee 31/85 (36%)

4. RODUN NYKYTILANNE

d. uteliaisuus	Menee katso- maan, kun oh- jaaja on otta- nut avustajalta hupun pois / ei mene ajoissa <u>40/68 (47%)</u>	Menee kat- somaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja hou- kuttelee koiraa <u>14/85 (16%)</u>	Menee kat- somaan kun ohjaaja seisoo avustajan vie- ressä 15/85 (18%)	Menee kat- somaan, kun ohjaaja on edennyt puo- leen väliin 10/85 (12%)	Menee katso- maan ilman apua 6/85 (7%)
e. kontaktinotto aavepukuiseen avustajaan	Torjuu kontak- tia / ei mene ajoissa <u>27/68 (32%)</u>	Hyväksyy avustajan tar- joaman kon- takin, mutta ei vastaa siihen <u>1/85 (1%)</u>	Vastaa avusta- jan tarjoamaan kontaktiin 4/85 (5%)	Ottaa itse kontaktia avustajaan 51/85 (60%)	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu <u>2/85 (2%)</u>
9. LEIKKI 2	1	2	3	4	5
a. leikkihalu	Ei leiki – ei osoita kiinnos- tusta <u>28/85 (33%)</u>	Ei leiki – osoi- taa kiinnos- tusta 16/85 (19%)	Leikkii – aktiivi- suus lisääntyy / vähenee 16/85 (19%)	Leikkii – aloit- taa nopeasti ja on aktiivi- nen 22/85 (26%)	Leikkii – aloit- taa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivi- nen 3/85 (3%)
b. tarttuminen	Ei tartu esinee- seen <u>38/85 (45%)</u>	Ei tartu, nuus- kii esinettä <u>16/85 (19%)</u>	Tarttuu esinee- seen viiveellä tai etuhampail- la 12/85 (14%)	Tarttuu heti koko suulla 8/85 (9%)	Tarttuu heti, nappaa esi- neen vauhdilla 11/85 (13%)
10. AMPUMI- NEN	1	2	3	4	5
	Ei häiriinny, havaitsee no- peasti ja sen jälkeen täysin välinpitämä- tön 18/85 (21%)	Häiritsevyys lisääntyy leikin/ pas- siivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämä- tön 13/85 (15%)	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms. mutta palaa leikkiin / passi- visuuteen 9/85 (10%)	Keskeyttää leikin / passi- visuuden, luk- kiutuu yleisöä, laukauksia tms. kohden, ei palaa leikkiin / passiivisuu- teen <u>28/85 (34%)</u>	Häiriintynyt, pelokas / yrittää paeta / ohjaaja luopuu ampu- misesta <u>20/85 (20%)</u>

4. RODUN NYKYTILANNE

Näyttelyt

Ennen vuotta 2011 näyttelyarvosteluihin lisätty käyttäytymisen kuvaus on lähes poikkeuksetta valinnassa ”käyttäytyy rodunomaisesti lähestyttäessä”. Vuonna 2011 Suomen Kennelliitto otti käyttöön näyttelyarvosteluissa tarkennetun merkinnän koiran käyttäytymisen arvioimiseksi. Vuosien 2011–2014 välillä heelereillä oli 1680 näyttelykäyntiä. Merkintä poikkeavasta käytöksestä suhtautumisessa tuomariin annettiin 16 kertaa (13 eri koiraa): 10 kertaa merkintä ”väistää” ja 6 kertaa merkintä ”vihainen”. Prosentteina tämä on 0,95% näyttelykäynneistä.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Heeler on ollut maatilojen pieni yleiskoiria. Rotumääritelmän mukaisesti rodun käyttötarkoitus on karjakoira, jolla on myös terrierimäisiä piirteitä kani- ja rottajahdissa. Karjakoirana heeler on käyttökelpoinen nautakarjan siirtäjänä ahtaissa tiloissa ja isompien paimenkoirien apulaisena. 1700-luvun lopulla ja 1800-luvulla heelerit toimivat karjanajajien apuna siirrettäessä suuria karjalaumoja kaupunkien teurastamoihin. Nopealiikkeiset pikkukoirat ajoivat karjaa eteenpäin puremalla niitä kintereisiin (heel). Koirat osasivat väistää naudat potkuja painautumalla litteäksi, jolloin potkut menivät niiden yläpuolelta ohi. Koirat juoksivat myös ruuhkien halki sulkemaan sivukadut matkalla teurastamoon ja käännyttivät haukkumalla karjan oikealle reitille. Kyseiset työt ovat vaatineet koirilta tervettä rakennetta, kestävyyttä sekä rohkeaa ja itsevarmaa luonnetta.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Rotu on yleisvaikutelmaltaan pieni, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias työkoira. Alkuperäisessä työssään maataloilla Suomessa toimii muutama heeler, lähinnä nautojen siirtelijänä ahtaissa tiloissa, kuten karsinoiden tai lypsyasemalle. Heelerille on etua pienestä koostaan, sen pystyessä vaikkapa nykyaikaisessa pihatossa siirtymään näppärästi rakenteiden alta tarvittaviin paikkoihin ja väistäessä naudat potkuja painautumalla matalalle. Heeler on myös käyttökelpoinen isomman paimenkoiran työparina väljemmillä alueilla. Rodun kotimaassa Englannissa maataloilla työskentelevä heeler on yhä harvinaisempi näky.

Eri puolilla Suomea paimenkoirakouluttajien luona järjestetyillä paimennuspäivillä on käynyt ainakin toistasataa heeleria herättelemässä paimennusvaistojaan nautojen tai lampaiden luona. Heelereitä itsekkin omistava paimennustuomari Kaisa Hilska arvioi, että

4. RODUN NYKYTILANNE

paimennusta lähinnä lampailla kokeilleista heelereistä n. 10 % ei ole osoittanut erityistä kiinnostusta lampaisiin, n. 60 % on osoittanut kiinnostusta ajaa lampaita edellään ja n. 30 % on kiinnostunut ajamaan lampaita edellään ja on osoittanut kykyä tehdä flankkikaarta, jolloin koira kiertää lampaita niiden pakoetäisyyden ulkopuolella siirtyen oikeaan paikkaan ja ajaa ne liikkeelle. Paimennusta kokeilleiden heelereiden joukosta löytyy koiria, joilla on ollut selvää pyrkimystä tasapainoon ja lauman kuljettamiseen hallitusti.

Käyttöominaisuuksia rodussa pyritään säilyttämään tarkkailemalla ja testaamalla luonteen ominaisuuksia ja panostamalla terveeseen ja työkykyiseen rakenteeseen sekä kannustamalla koiranomistajia eri harrastuslajien pariin. Alkuperäisessä käytössä vaa- dituista luonteen ja kestävän rakenteen ominaisuuksista on hyötyä myös nykypäivän käyttötarkoituksissa.

Kokeet

Agilityssä ensimmäinen lancashire heeler nähtiin radalla Suomessa vuonna 1995, vuosina 2008- 08/2015 koesuorituksia oli 2736 kpl (71 eri koiraa). Muutamia heelereitä on yltänyt SM-kisoihin asti. Tottelevaisuuskokeissa eli TOKOssa ensimmäiset heelerit kilpailivat Suomessa vuonna 2003. Vuosina 2003-08/2015 oli kilpailusuorituksia 222 kpl (33 eri koiraa). Kaksi koiraa kilpailee erikoisvoittajaluokassa (EVL). Metsästyskoirien jäljestämiskokeet avautuivat kaikille roduille vuonna 2007 ja samana vuonna myös ensimmäinen lancashire heeler osallistui lajiin ja saavutti jälkivalion arvon. Sen jälkeen kokeessa on käynyt 11 heeleria, joista kaksi on yltänyt VOI-luokkaan. AVO1-tuloksen saaneita on 3 kpl. Vuosina 2008-09/2015 lancashire heelereillä on koesuorituksia 28 kpl, joista AVO-luokassa 20 kpl ja VOI-luokassa 8 kpl. Rally-tokosta tuli virallinen laji vuonna 2014 ja vuosina 2014-15 15 lancashire heeleria on osallistunut Rally-toko- kokeisiin 33 koesuorituksen verran. AVO-luokassa kilpailee kaksi koiraa. Yksi heeler on suorittanut hyväksytysti vapaaohjelmakokeen koiratanssissa. 14 heeleria on Suomessa suorittanut hyväksytysti palveluskoirien käyttäytymis- eli BH-kokeen.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Usealla heelerillä on suorituksia pelastuskoirakokeista ja yksi on toiminut Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) hälykoirana. Kaksi koiraa on koulutettu kuulokoiriksi ja useita heelereitä toimii Kennelliiton hyväksyminä Kaverikoirina. Heelereitä käytetään myös avustajina sosiaalipedagogisessa lapsi- ja nuorisotyössä sekä työnohjauksessa.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Omana rotunaan lancashire heeler on vakiintunut hyvin myöhään ja rodussa on selkeästi nähtävissä monelta suunnalta tulleet vaikutteet. Rodulle on leimallista epäyhtenäisyys

4. RODUN NYKYTILANNE

niin ulkomuodossa kuin erityisesti luonteessa. Yhtälailla heelereitä ovat terrierimäiset yksilöt, joille nenätyö ja mahdollisuuden saatessaan pikkuriistan jahtaus menee kaiken muun edelle, kuin myös on kontaktihakuiset ja helposti motivoitavat paimenkoiratyyppit. Vahtiominaisuuksia löytyy lähes poikkeuksetta joka heeleriltä; turhaan reviiiritietoisuuteen tulee puuttua. Arvokas heelerin tehtävä on aina ollut myös seurakoiran virka, kivisten englantilaisten maalaistalojen sängynlämmittäjä on käyttökelpoinen myös meillä pohjolas-
sa. Kaikki edellä mainitut ominaisuudet saattavat löytyä myös samasta yksilöstä.

Kaikille heelereille tulee olla leimallista rohkeaa, iloinen, omistajaansa kiintyvä ja sekä ihmisten että toisten koirien ja eläinten kanssa yhteistyöhön kykenevä luonne. Heelerin hankintaa harkitsevan on hyvä huolella perehtyä tulevan pentunsa vanhempien luonteisiin ja huomioida myös pentueen sisäiset luonne-erot, näin on suurimmat mahdollisuudet saada juuri sen tyyppinen heeler, jonka käyttäytymistarpeet sopivat tuleviin olosuhteisiin ja harrasteisiin.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yleensä heelerit sopeutuvat yksinoloon kotona. Moni heeler tosin elää muiden koirien tai lemmikkien kanssa samassa taloudessa. Heelerit tulevat yleensä hyvin toimeen toisten koirien kanssa ja niillä on selkeä elekieli. Vieraita ihmisiä kohtaan saattaa esiintyä pidättyväisyyttä tai jopa epäluuloisuutta. Terveyskyselyn sekä luonteen arviointien perusteella heelereissä esiintyy ääniherkkyyttä. Ikään liittyviä käytöshäiriöitä ei ole tiedossa, joskin on otettava huomioon, että kotimainen heelerkanta on vielä melko nuorta ja vanhoja koiria on suhteellisen vähän populaation kokoon nähden. Tietty heelereillä esiintyvien sairauksien aiheuttamat kiputilat (silmäsairaudet, tuki ja liikuntaelinsairaudet) saattavat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen ja ilmetä esim. aggressiivisuutena, pelkoina tai haluttomuutena.

Yleensä heelernartut ovat helppoja astutettavia. Uroksilla esiintyy jonkin verran heikkoutta libidossa, joka ilmenee astumisvaikeuksina - kiinnostusta olisi, mutta ei aivan loppuun saakka. Heelernartut ovat yleensä hyviä emoja.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Varautuneisuus, puutteet hermorakenteessa ja toimintakyvyssä, ääniherkkyys sekä herkkähaukkaisuus.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Jalostuskoirien kriittinen tarkastelu myös luonteen osalta. Jalostuskoirat ja mahdollisuuksien mukaan myös kotikoirat tulisi mitata luonteeltaan jollakin Kennelliiton luonnetmittarilla (LT, MH tai jalostustarkastuksen käyttäytymisosio) ja hyödyntää niiden tuloksia jalostusvalinnoissa.

4.3. TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Lancashire heelereiden PEVISAn ensimmäinen kausi oli 1.1.2007–31.12.2011
Toinen kausi oli 1.1.2012–31.12.2016
PEVISA-ohjelmaan lisättiin perinnöllinen katarakta 1.1.2010.

PEVISA-ohjelman muutokset 1.1.2017
Lisätään silmäsairauksien listaan GRD ja TRD,
Muutetaan silmätarkastuslausunnon voimassaolo 6kk -> 12kk

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt viat ja sairaudet

Pentujen vanhemmista on astutushetkellä voimassa oleva

1. virallinen polvitutkimuslausunto: koiran on oltava tutkimushetkellä täyttänyt 12kk. Alle 3-vuotiaana tehty polvitutkimustulos on voimassa kaksi vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus koiran eliniän
2. virallinen silmätutkimuslausunto; lausunto on voimassa 12 kk. Jalostuksesta poissulkevat silmäsairaudet ovat:

4. RODUN NYKYTILANNE

- linssiluksaatio (PLL)
- linssiluksaatio epäilyttävä
- PRA
- PHTVL/ PHPV asteet 2-6
- perinnöllinen katarakta
- CEA coloboma ja ablaatio
- GRD ja TRD (1.1.2017 alkaen)

Silmäsairaudet

Lancashire heelereiltä löytyy silmistä hyvin monenlaisia muutoksia, joista osalla ei ole merkitystä koiran näkökykyyn. Pahimmillaan löytyy myös vakavia sokeuttavia silmäsairauksia.

Suomessa syntyvät heelerpentueet silmätarkastetaan yleensä pentuina ennen luovutusta. SLHY:n sitoumuskasvattajien pentueet silmätarkastetaan aina 6-8 viikon iässä. Vuosina 2004–2014 silmätarkastamatta jäi 11 pentuetta.

Silmätarkastusaktiivisuus vuosina 2010–2015 on ollut kiitettävää luokkaa, 90 prosenttia rodun koirista on tutkittu vähintään kertaalleen ainakin pentuina ja vakavimpien sairauksien osalta tarpeelliset koiran vuosittaiset tutkimukset ovat hyvin yleisiä.

Seuraavan taulukon diagnoosit koskevat aikuisena, yli vuoden ikäisenä, tehtyjä silmätarkastuksia. Pentutarkastuksissa on toistaiseksi tehty lähinnä PPM-löydöksiä, joista osa häviää kun koira aikuistuu. Pentutarkastuksissa on löydetty CEA-muodoista vain yksi coloboma.

4. RODUN NYKYTILANNE

Taulukko 21

Suomalaisten lancashire heelerien silmätarkastukset 2000 - 08/2015

Syntymä- vuosi	Synt. kpl	Tutkittu %	OK %	PLL	PLL EPÄI- LY	Lasiaisen rappeuma	PHTVL / PHTV raj. – 1	PHTVL / PHTV 2-6	PPM	PRA / tai muu verk- kalvo sairaus	KAI- HI
2015	70	79 %	100 %	2	1						
2014	129	85 %	100 %			6	1				
2013	85	87 %	92 %		1	5			1		
2012	112	96 %	87 %	1	2	3	1	2	2		1
2011	90	92 %	86 %	2	4	7			1		1
2010	129	97 %	82 %	4	6	9	1	2	5	1	2
2009	54	69%	97%								
2008	78	86%	76%		2		3	1	8		
2007	71	99%	79%	2	2	1	1		2		
2006	73	95%	77%	2	2	3	1	1	3		2
2005	45	98%	77%			1	1		1		1
2004	35	97%	76%		3	2	1		1		
2003	46	100%	85%	2	3	2			1		
2002	33	94%	77%	1	3	2		1	1		3
2001	14	86%	83%							2	
2000	10	90%	89%				1				
YHT.	1074	90,6 %	85,2%	16	29	41	11	7	26	3	10
Synt. vuosi	MRD	GRD	CEA- colo- boma	Ylim. ripsiä/ karvoja			Kyynel- aukon- puutos	Iris Hypopl.	Pieni- silmäi- syys		
2015											
2014											
2013				3			2				
2012	2	2		4			1	1			
2011			2	10							
2010	1	2		13			1		1		
2009											
2008			1	3							
2007							2				
2006				5			1				
2005	3		1	1							
2004				3							
2003				3			1				
2002				3							
2001											
2000											
YHT.	6	4	4	48			8	1	1		

4. RODUN NYKYTILANNE

Linssiluksaatio (PLL), lasiaisen rappeuma, CEA, PRA, kaihi, GRD ja TRD ovat heelerillä tavattavia vakavia sokeuttavia silmänsairauksia.

Linssiluksaatiossa (primääri, PLL) silmän mykiön ripustimet ovat epänormaalisti kehittyneet, rappeutuneet tai repeytyneet. Akuutissa vaiheessa luksoitunut linssi siirtyy normaalilta paikaltaan joko etukammioon sarveiskalvon taakse tai takakammioon lasiaiseen. Linssiluksaatio aiheuttaa silmään voimakasta kipua, värikalvon tulehdusta ja usein myös silmän sisäisen paineen nousua (glaukooma), seurauksena on näön menetys.

Linssiluksaatio voi olla primääri eli perinnöllinen, sekundääri eli jonkin muun silmänsairauden aiheuttama tai trauman aiheuttama. Primääri linssiluksaatio tulee koiran molempiin silmiin useimmiten eri aikaan. Sairautta tavataan erityisesti terriereillä ja terrierityyppisillä roduilla. Sairastumisen riski-ikä on noin 2-6-vuotta, jolloin koiraa on voitu jo käyttää jalostukseen. Linssiluksaatio periytyy resessiivisesti eli sairastuva koira on saanut geenin molemmilta vanhemmiltaan.

Suomessa on tavattu 2015 mennessä, joko linssiluksaation esiaste tai täydellinen luksaatio yhteensä 28 heelerillä. Näistä 28 heeleristä, linssiluksaation oletettu esiaste eli lasiaisuus tai muu vastaava, on 17 koiralla ja akuutiksi linssiluksaatio on kehittynyt 11 koiralla, jälkimmäisistä suurin osa on operoitu, joko poistaen vioittunut silmä tai poistaen irronnut linssi kokonaan tai asentaen poistetun linssin tilalle keinolinssi. Kolmestatoista koirasta, joilta on tavattu rappeutunut lasiainen, yhdellätoista on joko linssiluksaation esiaste tai linssiluksaatio. Tämä saattaa merkitä sitä, että heelereillä lasiaisen rappeuma liittyy linssiluksaatioon.

Linssiluksaatio on levinnyt käytännössä koko lancashire heeler -kantaan. Silmätarkastuskulttuurit vaihtelevat maittain, mm. Ruotsissa ei diagnosoida lasiaisuusvutoja ja oletettavasti vain osa sairastuneista koirista tunnetaan. Linssiluksaatiotapauksia tunnetaan 7/2010 mennessä Englannista 112 (n. 7% noin 1500 koiran kannasta), Ruotsista 14 (n. 1,5% noin 1000 koiran kannasta) ja Alankomaista 2 (2% noin 50 koiran kannasta).

Animal Health Trust Englannissa on paikallistanut yhden linssiluksaatiota aiheuttavan geenimutaation ja DNA-testi koiran genotyyppin selvittämiseksi tämän tunnistetun mutaation suhteen on ollut käytettävissä vuoden lokakuusta 2009 alkaen. Heelerillä on todennäköisesti myös muita linssin irtoamiseen johtavia mutaatioita tai sairauksia, eikä ole täyttä varmuutta ovatko kaikki linssiluksaation ennako-oireet, kuten lasiaisuusvuto, aina heelerillä oireita varsinaisesta silmän ripustinsäikeiden heikkoudesta.

4. RODUN NYKYTILANNE

Animal Heath Trustin kehittämän testin mukaan koiran geneettinen tilanne nyt tunnistetun mutatoituneen geenin osalta voi olla:

- **terve (clear)**, jolloin koira omaa kaksi normaalia DNA-kopiota, eikä kehitä linssiluksaatiota, joka johtuisi tästä tutkitusta mutaatiosta. Ei kuitenkaan voi pois sulkea mahdollisuutta, että se kehittäisi linssiluksaation jostain muusta syystä, kuten jonkin toisen, tuntemattoman mutaation vaikutuksesta.
- **kantaja (carrier)**: jolloin koiran perimässä on yksi mutatoitunut ja yksi normaali DNA-kopio. Kantajien enemmistö ei kehitä kliinistä linssiluksaatiota koko elämänsä aikana, mutta pieni prosentti tekee näin. Tällä hetkellä AHT arvioi, että 2-20 % geneettisistä kantajista kehittää kliinisen sairauden, todellinen määrä oletettavasti on lähempänä kahta kuin kahtakymmentä prosenttia. Tällä hetkellä ei tiedetä, miksi jotkut kantajat kehittävät kliinisen sairauden mutta valtaosa ei. Kantajien silmät suositellaan tutkittavaksi virallisesti silmäeläinlääkärillä puolen vuoden-vuoden välein kahden vuoden iästä lähtien, koko elämänsä ajan. Kantaja tulee parittaa vain geneettisesti terveen koiran kanssa.
- **geneettisesti sairas (genetically affected)**: jolloin koiran perimässä on kaksi DNA-mutaatiota ja se mitä todennäköisimmin sairastuu linssiluksaatioon elinäkanaan. Geneettisesti sairaiden koirien silmät suositellaan tutkittavaksi virallisesti silmäeläinlääkärillä puolivuositain 18 kuukauden iästä lähtien, jotta linssiluksaation kliiniset oireet havaittaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tämän tunnistetun, linssiluksaatiota aiheuttavan, geenimutaation osalta testattuja koiria on Suomessa, Ruotsissa, Englannissa 2009–2015 yhteensä 1494. Tutkituista terveitä on reilut 71%, kantajia 27% ja geneettisesti sairaita noin 1%.

Seuraavan taulukon CLEAR-koirista osalla on testillä geneettisesti terveiksi todetut vanhemmat, suomalaisia koiria näistä on 43 ja ruotsalaisia 119. Englannin tuloksien joukossa on myös hollantilaisten koirien tuloksia.

Taulukko 22

Tunnetun linssiluksaatiogeeneimutaation yhdistyksille ilmoitetut DNA-testitulokset 2009/2010–2015

Maa	Testattu yht.	CLEAR	CARRIER	AFFECTED
Suomi	662	498 (75%)	159 (24%)	5 (1%)
Ruotsi	442	362 (82%)	76 (17%)	4 (1%)
Englanti	390	221 (57%)	160 (41%)	9 (2%)

4. RODUN NYKYTILANNE

Suomalaisesta 28 heeleristä, joilla on kliinisesti havaittu linssiluksaatio tai sen esiaste, peräti kolmesta on testattu geenitestillä terveeksi (clear) tämän mutaation osalta. Kaksi kliinisesti sairastuneista koirista on myös kyseisen testin mukaan geneettisesti sairaita (affected) ja kaksi on geenitestattu kantajiksi (carrier). Yhdestätoista sairastuneesta koirasta ei ole geenitestitulosta. Suuri osa suomalaisista sairastuneista koirista on siis geneettisesti terveitä tämän testattavissa olevan mutaation osalta, joten niiden linssiluksaation aiheuttaa joku muu vielä tuntematon geeni tai sairaus.

Koska geenitesti kertoo vain osittaisen tiedon koiran mahdollisuudesta sairastua linssiluksaatioon, on edelleen hyvin tärkeää huolehtia heelereiden säännöllisistä silmätarkastuksista ja huomioida tarkastuksissa sairauden ensioireet, kuten iiriksen epänormaali liike, värikalvovärähtely, retinan näkyminen luksoituneen linssin takaa, nesteytynyt lasiainen, joka työntyy silmän etukammioon rihmoina, lasiaisvuoto, uveiitti (silmän keskikalvon tulehdus) tai glaukooma (etenkin linssin työnnyttyä etukammioon, anteriorinen luksaatio).

Lasiavaisvuoto voi olla myös oma sairautensa, joten diagnoosiin ”linssiluksaatio epäilyttävä” tulee silmästä löytyä muitakin linssiluksaatioon viittavia muutoksia lasiaisvuodon lisäksi.

Lasiaisen rappeuma (vitreus degeneration, morbi corporis vitrei). Lasiainen voi rappeutua ikääntymisen seurauksena tai rappeutuminen voi olla myös silmän sisäisen tulehduksen seurausta. Joissakin roduissa epäillään esiintyvän myös perinnöllistä lasiaisen rappeumaa. Sitä esiintyy myös roduilla, joilla on CEA:ta (collie eye anomaly), glaukoomaa tai PLL:ää (primary lens luxation). Suomessa on toistaiseksi diagnosoitu heelereillä 13 lasiaisen rappeumaa ja se näyttäisi liittyvän kiinteästi diagnosoituihin linssiluksaatiotapauksiin.

COLLIE EYE ANOMALY (CEA) on ryhmä perinnöllisiä, synnynnäisiä, etupäässä silmänpohjan suonikalvon (koroidea) ja kovakalvon (sklera) vajaakehityksestä tai kehityshäiriöstä johtuvia muutoksia. Tämä syndrooma esiintyy pääasiassa collien sukuisilla koirilla, mutta myös lancashire heelerillä. CH tai CRD on silmänpohjan suonikalvon synnynnäinen vajaakehitys, joka peittyy pigmentillä yli 10-viikkoisilla sairailta pennuilla. Roduilla, joilla CEA:ta esiintyy, on syytä tutkia pennut ensimmäisen kerran jo alle 10-viikkoisena ennen pentujen luovutusta. Lievä CH/CRD ei olennaisesti heikennä silmien näkökykyä eivätkä CH/CRD- muutokset etene. Näköhermon pään coloboma aiheutuu synnynnäisestä, puutteellisesta, sikiöaikaisen näköhalkion sulkeutumisesta. Suuri näköhermonpään coloboma heikentää selvästi silmän näkökykyä. CEA:n on epäilty periytyvän polygeenisesti tai autosomaalisesti resessiivisesti. CEA-muutokseen ei ole hoitoa.

Suomessa heelereillä on vuoteen 2015 mennessä diagnosoitu kolme colobomaa, muita CEA-muotoja ei ole toistaiseksi havaittu. Ruotsissa on tehty viisi colobomadiagnoosia ja kahdeksan CH/CRD-diagnoosia. CEA-sairauden lievimmän asteen eli CH/CRD:n

4. RODUN NYKYTILANNE

paljastava geeni on paikallistettu ja koiran geenitestaaminen CH/CRD:n suhteen on mahdollista.

PERINNÖLLINEN HARMAAKAIHI eli hereditäärinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos samentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta silmänsairauksiin erikoistuneen eläinlääkärin tekemässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Perinnöllinen katarakta voi joskus esiintyä yhdessä PRA:n kanssa.

Suomessa on tehty toistaiseksi 13 kaihilöydöstä ja kahdeksan epäilystä. Ruotsissa on diagnosoitu 12 ei-perinnöllistä kaihia ja 25 varsinaista kaihitapausta, siellä kaihilöydöksistä suurempi osa tehty 1990-luvulla, 2000-luvulla tapauksia on ollut hieman vähemmän. Ruotsalaisten koirien vaikutus kantaamme on suuri, joten kaihin suhteen on syytä olla varuillaan.

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi kuitenkin pärjätä. Kokeellisesti koirille on käytetty geeniterapiaa näköhermosolujen perinnöllisessä sairaudessa, jossa periyttävä geeni on tunnettu. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Suomessa heelereillä on diagnosoitu kaksi PRA-tapausta ja Ruotsissa yksi.

RD (retinan dysplasia) on synnynnäinen verkkokalvon vajaakehitys, jossa esiintyy eriasteisia muutoksia. Lievät verkkokalvon poimut (multifokaali eli MRD) eivät haittaa koiran elämää. Geograafisessa eli GRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn ja totaalissa eli TRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. Muutokset voidaan todeta jo pennulla. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin

4. RODUN NYKYTILANNE

osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. Ei ole selvää onko kyseessä vain yksi sairauden aiheuttava geeni vai useampia. Rodusta on Suomessa tavattu 2015 mennessä kuusi multifokaalia eli lievää ja neljä geograafista eli vakavaa RD-tapausta.

Heelereiden silmistä tehtyjä lievempiä löydöksiä ovat PPM, PHTVL/PHPV, distichiasis/ / ektooppinen cilia (18), kyynelaukon puutos (4), Eversio palp III eli vilkkuluomi (2), Cherry eye eli "kirsikkasilmä" (2) ja pienisilmäisyys (1).

PHTVL/PHPV:ssa linssin ja silmänpohjan välinen sikiökautinen verisuonisto ei ole normaalisti surkastunut. PHTVL/PHPV jaetaan asteisiin: rajatapaus, jossa vähäisiä verisuonijäänteitä on vain toisessa silmässä sekä asteet 1–6, joista asteessa 6 koira on sokea. Suomessa on diagnosoitu aikuisilta koirilta yhteensä 17 1-asteen PHTVL/PHPV:ta ja 10 koiralla muutokset silmissä ovat asteiden 2-6 laajuisia. Pentujen silmätarkastuksissa PHTVL -muutokset ovat usein merkitty avoimiksi tai tulkinnanvaraisiksi ja osa muutoksista ei ole enää nähtävissä koiran aikuistuttua. Lopullinen lausunto tulee aina olla yli 6 kk:n ikäisestä koirasta.

PEVISA: pentujen molemmista vanhemmista tulee olla astutushetkellä voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä, jos sillä on todettu perinnöllinen katarakta, linssiluksaatio, PRA, PHTVL/PHPV sairauden aste 2-6, CEA/coloboma, CEA/ablaatio, GRD tai TRD. Myöskään linssiluksaatio epäilyttävä -tuloksen saaneen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Polvet

Lancashire heelerillä esiintyy monien muiden pienien rotujen tapaan patellaluksaatiota eli polvilumpion sijoiltaanmenoa. Vaiva on yhteydessä polvinivelen epämuotoiseen rakenteeseen. Suorat polvikulmaukset ja väärät raaja-asennot, kuten sisään- tai ulospäin kääntyneet sääret sekä lyhytraajaisuus altistavat patellaluksaatiolle.

Sairauden asteet ovat seuraavat:

- Aste 0; Ei muutoksia
- Aste 1, polvinivel on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen. Lumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.
- Aste 2, polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierrettäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibia) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin (pienet koirat).

4. RODUN NYKYTILANNE

- Aste 3, polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluu on kiertynyt jopa 30-60 astetta.
- Aste 4, polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa on kiertynyt jopa 90 astetta.

Patellaluksaatiota sairastavia koiria löytyy kaikista maista, joissa kanta on muutamaa yksilöä suurempi. Vuoteen 8/2015 Suomessa on 2000-luvulla syntyneistä heelereistä tutkittu polvien osalta virallisesti 641 eli 59 prosenttia koirista, joista 6,3 prosentilla on 1-asteen, 1,6 prosentilla 2-asteen ja 0,2 prosentilla 3-asteen muutoksia. Tiedossa on myös muutamia koiria, joilla on vakavamman asteen leikkaushoitoa vaatineita polvimuutoksia, mutta jotka eivät näy tilastoissa.

Taulukko 23

Lancashire heelerien polviniveltilasto 2000–08/2015.

Vuosi	Synt	Tutkittu yht.	0	1	2	3
2000	10	5	5	0	0	0
2001	14	8	7	1	0	0
2002	33	15	14	1	0	0
2003	46	30	28	2	0	0
2004	35	25	22	2	1	0
2005	45	24	23	1	0	0
2006	74	58	49	8	1	0
2007	73	54	41	8	5	0
2008	79	60	50	7	3	0
2009	60	46	41	4	1	0
2010	129	101	84	14	2	1
2011	90	59	47	9	3	0
2012	112	79	71	6	2	0
2013	85	50	46	3	0	1
2014	129	39	37	2	0	0
2015	95	0	0	0	0	0
Yhteensä	1109	653 (59%)	565 (87%)	68 (10%)	18 (3%)	2 (0%)

4. RODUN NYKYTILANNE

Vuonna 2012 voimaan astuneen Kennelliiton polvilumpioluksaatio-ohjeen mukaan alle 3-vuotiaana (yli 12 kk ikäiselle) tehty polvitutkimustulos on voimassa kaksi vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus koiran eliniän. Aikaisemmin polvitutkimustulos oli voimassa koko koiran eliniän, kun koira oli tutkimushetkellä yli 12 kk vanha.

KoiraNetistä käy ilmi, että 147 heeleriltä on tutkittu polvet virallisen ohjeen mukaan alle ja yli kolmevuotiaana. 130 koiralla tulos on pysynyt samana. Muutoksia polvitarkastuslausunnoissa oli siis 17 koiralla.

Taulukko 24

Yhteensä	147
Tulos pysynyt samana	130
Toinen polvi huonontunut 1 astetta	8
Kummatkin polvet huonontuneet 1 astetta	1
Toinen polvi huonontunut 1 ja toinen 2 astetta	1
Toinen polvi huonontunut 2 astetta	1
Toinen polvi parantunut 1 astetta	2
Kummatkin polvet parantuneet 1 astetta	1
Operoitu	2
Tulkinnanvarainen tulos	1

Toinen polviin liittyvä ongelma on **ristisiteiden katkeaminen eli risticideruptuura**. Se on tavallisin vamma takajalassa ja lähes aina katkeaa etummainen ristiside, johtuen polven anatomiasta. Oireena on selvä toisen takajalan ontuma. Ristisidevamma perinnölliseksi luokiteltava rappeumasairaus, joka hoidetaan useissa tapauksissa kirurgisesti. Heelereiden terveys- ja käyttäytymiskyselyn 95 koiran joukossa risticidevamma on ollut kymmenellä koiralla eli 9 prosentilla.

PEVISA: Pentujen rekisteröinnin ehtona on molempien vanhempien virallinen polvitutkimuslausunto; koiran on oltava tutkimushetkellä täyttänyt 12 kk. Alle 3-vuotiaana tehty polvitutkimustulos on voimassa 2 vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus on voimassa koiran eliniän.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Suomen Kennelliiton tekemän terveystarkastuksen (v. 2015) mukaan heelereillä on ilmennyt eläinlääkärihoitoa vaativia liikkumisongelmia hieman enemmän (14,29%) kuin kaikilla kyselyyn vastanneilla roduilla yhteensä (10,39%). Puolessa tapauksista nämä ongelmat ovat rajoittaneet pysyvästi koiran harrastuskäyttöä. Myös leikkaushoitoa vaativien tuki- ja liikuntaelinongelmien osuus (28,57%) on suurempi kuin muilla roduilla yhteensä (19,57%). Tuhisevaa hengitystä, kuorsausta ja ns. reverse sneezing -oiretta on kyselyn mukaan myös jonkin verran. Yhdessä tapauksessa on ilmoitettu koiralla olleen epileptistyyppinen kouristelu- tai poissaolo-kohtaus. Kyselyyn oli vastattu 56 koiran osalta, joten otos ei ole tilastollisesti kovin kattava.

Muutaman diagnosoidun epileptisen koiran lisäksi on ainakin parikymmentä heelerinä joiden omistajat tai kasvattajat ovat todentaneet koirallaan yhden tai muutamia selkeitä epileptistyyppisiä kohtauksia.

Kiillehypoplasia -tapauksia tiedetään olevan maassamme muutamia. Myös hammaspuutoksia ja muita hammasongelmia on ilmoitettu esiintyvän jonkin verran.

Kiillehypoplasia

Kiillehypoplasia on perinnöllinen sairaus, jossa hammaskiilteen muodostuminen on puutteellista. Kiillehypoplasian oireita ovat kiilteen ohentuminen, karhentuminen ja värjäytyminen. Sairaus periytyy autosomaalisesti peittyvästi. Kiilteen muodostuminen tapahtuu jo ennen hampaiden puhkeamista eikä uusiudu enää hampaiden puhjettua. Sairastuneen koiran hampaat kuluvat iän myötä normaalia nopeammin ja ovat karheat ja värjäytyvät ruskeiksi. Kiillehypoplasiaan ei ole parannuskeinoja. Oireet vaihtelevat lievistä vaikeisiin. Usein koira voi elää normaalin elämän, mutta vaikeissa tapauksissa hampaat saattavat esim. murentua kokonaan ja koira tarvitsee elinikäistä hammashoitoa.

Purentaviat

Purentavikoja ja kapeita alaleukoja esiintyy rodussamme jonkun verran, liian kapea alaleuka ja alakulmahampaan liian pysty asento aiheuttavat alakulmahampaan pureutumisen kitalakeen ja tila on koiralle kivulias.

Peitsihampaita eli lance canine -tapauksia on rodussamme tiedossa noin 5kpl. Peitsihampaat ovat periytyvä ominaisuus, jossa yläkulmahampaat osoittavat eteenpäin, haitta voi olla vain kosmeettinen tai pahemmissa tapauksissa aiheuttaa purennan vaikeuksia peitsihampaiden painaessa alakulmahampaita.

4. RODUN NYKYTILANNE

Neurologiset sairaudet

Epilepsia

Idiopaattisen epilepsian syntysyytä ei tiedetä. Perinnöllisen (idiopaattisen) epilepsian tavallisimpia oireita ovat toistuvat, yleensä muutamassa minuutissa ohi menevät ns. tajutomuus-kouristelukohtaukset, tai sellaiset kohtaukset joissa tajunnan taso on hetkellisesti alentunut (ns. poissaolokohtaukset). Perinnöllinen epilepsia puhkeaa tavallisesti 0,5-5 vuoden ikäisillä koirilla, mutta tauti voi alkaa myös nuoremmilla tai vanhemmilla koirilla. Epilepsian tarkkaa periytymismallia ei tunneta.

CECS

Koirien epilepsian kaltainen kouristeluoireyhtymä Kohtaukset alkavat tyypillisesti nuorilla aikuisilla koirilla, mutta alkamisikä vaihtelee paljon. Kohtaukset kestävät parista minuutista puoleen tuntiin, ja tavallisimpia oireita ovat liikkumisvaikeudet, lievä tärinä ja lihasten kouristelu, toistoliikkeet ja epätavalliset asennot. CECS-kohtauksen aikana koiran tajunnan taso on normaali, vaikka oireita olisi kehon molemmilla puolilla. Koira ei kuolaa, virtsaa tai ulosta CECS-kohtauksen aikana. CECS-alttiuteen vaikuttavat geenit, taudin periytymismallia ei tunneta. CECS-kohtausta ja paikallisalkuista epilepsiakohtausta on vaikea erottaa toisistaan, ja on myös mahdollista, että CECS on yksi koirien epilepsian muoto.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 25

Kuolinsyytilasto, poimittu 6.7.2015		
Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	10 vuotta 4 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 11 kuukautta	3
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 10 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 3 kuukautta	1
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 6 kuukautta	2
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 8 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 4 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	3 vuotta 2 kuukautta	2
Silmäsairaus	4 vuotta 6 kuukautta	5
Sydänsairaus	8 vuotta 7 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 3 kuukautta	6
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 0 kuukautta	3
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 3 kuukautta	4
Kaikki yhteensä	7 vuotta 3 kuukautta	33

4. RODUN NYKYTILANNE

Kennelliiton jalostustietojärjestelmään on ilmoitettu kaikkiaan 33 lancashire heeleriä kuolleeksi. Neljän kohdalla kuolinsyytä ei ole ilmoitettu. Tämä taulukko ei ole kattava, koska läheskään kaikkia edesmenneitä heelereitä ei ole ilmoitettu kuolleiksi. Lisäksi Suomen heelerkanta on vielä nuorta ja suuri osa sen koirista edelleen elossa. Taulukkoa voidaan kuitenkin tarkastella suuntaa-antavana arviona heelerien yleisimmistä kuolinsyistä. Kuolinsyy on ilmoitettu 29 koiran kohdalla. Suurin osa on kuollut tapaturman tai liikennevahingon (6kpl) seurauksena. Rotu on vilkas ja ehtiväinen, joten tapaturmien riski on silloin isompi. Seuraavaksi yleisin syy on silmäsairaudet (5kpl). Silmäsairauksiin kuolneiden koirien keskimääräinen elinikä oli 4 vuotta 6 kuukautta. Tästä voidaan päätellä, että silmäsairaudet alkavat vaivata vasta myöhemmällä iällä. Koirien (varsinkin urosten) jalostuskäyttöä yritetään tämän vuoksi ohjata tapahtuvaksi tasaisesti koko koiran eliniälle, painottuen koiran kypsempään ikään. Silloin olisi jo parempi kuva jalostusyksilön terveydestä, eritoten perinnöllisten silmäsairauksien osalta.

Silmäsairauksia on raportoitu myös ulkomailla ja tilanne vaatii jatkuvaa seurantaa. Yhdistys toivoo kaikista sairastapauksista ilmoitusta jalostustoimikunnalle. Tärkeää on myös ilmoittaa kuolinsyyt Kennelliiton jalostustietojärjestelmään.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräinen pentuekoko ei ole juurikaan muuttunut. Viimeisimmän kymmenen vuoden aikana keskimääräinen pentuekoko on ollut pienimmillään (3,5) vuonna 2009 ja suurimmillaan (4,4) vuonna 2007. Pentueiden koot vaihtelevat yhdestä kahdeksaan pentua.

Taulukko 26

Vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	4,1	4,3	4,4	3,6,	3,5	4,3	4,3	4,2	4	3,8

Astumisvaikeudet

Kennelliiton terveystarkastuksen 56 koirasta yhdessä tapauksessa uros ei ole halunnut astua ja yhdessä tapauksessa on ilmoitettu käytetyn keinosiemennystä. Suuresta kokoerosta johtuvia astutusvaikeuksia on ollut jonkun verran. Osa uroksista on myös valikoivia nartun suhteen eivätkä astu kuin tietyt nartut.

Osa nartuista on myös estänyt astumisyritykset. Myös nuorten koirien kokemattomuus ja väärä astutusajankohta on koettu epäonnistuneiden astutusyritysten syyksi. Kasvattajille 2016 lähetetyn kyselyn perusteella (vastausprosentti 45%, joka vastaa 52% syntyneistä

4. RODUN NYKYTILANNE

pentueista aikavälillä 2002-2016), 92,5% astutuksista tapahtui normaalisti ja 7,5% (9kpl) käytettiin keinosiemennystä.

Syyt siemennykseen jakautuivat seuraavasti: 3 kpl uros iäkäs ja astuminen siistä syystä hankalaa, 1 kpl pakastesperma, 2kpl pitkät välimatkat, 3 kpl astutus ei onnistunut uroksesta johtumattomista syistä.

Tiinehtymisvaikeudet

Kennelliiton terveystarkastuksen 56 koirasta yhdessä tapauksessa on ilmoitettu, että narttu ei ole astutuksesta huolimatta tullut tiineeksi. Kasvattajilta saadun tiedon mukaan nartun tyhjäksi jäämistä tapahtuu jonkin verran. Väärän astutusajankohdan lisäksi ei syitä tähän tiedetä.

Synnytykseen ja pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat

Synnytysongelmat ovat heelereillä harvinaisia ja vain yksittäistapauksissa on jouduttu turvautumaan keisarinleikkaukseen. Synnytykset sujuvat pääasiassa luonnollisesti ja ongelmitta. Muutamassa tapauksessa on kerrottu olleen polttojen vähäisyyttä. Heelereillä on yleensä erinomainen hoitovietti ja pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat ovat harvinaisia.

Pentukuolleisuus, synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Kasvattajilta saatujen tietojen mukaan pentukuolleisuus on heelereillä vähäistä. Yleensä on ollut kysymys yksittäisistä pennuista, joiden kehitys on syystä tai toisesta keskeytynyt tai istukan toiminta lakannut. Muutamia koko pentueen menehtymisiä on tapahtunut ja nämäkin yleensä jo ennen synnytystä. Synnynnäiset viat ja epämuodostumat ovat harvinaisia yksittäistapauksia. Esille tulleita ovat mm. vatsa-aukileet, selkäranka-aukile ja raajattomuus.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Lancashire heeler on korkeuttaan pidempi, jolloin tärkeää on riittävän pitkä ja tilava rintakehä, joka tukee selkää. Lyhyen rintakehän ja pitkän lanneosan omaavat koirat ovat

4. RODUN NYKYTILANNE

alttiimpia selän ongelmille. Rodussa myös esiintyvät liian niukat kulmaukset ja korkeat kintereet voivat niin ikään altistaa selkä- ja polviongelmiin.

Heelereillä esiintyy jonkin verran myös purentaan liittyviä vikoja, liian kapeita alaleukoja sekä peitsihampaita, jotka saattavat aiheuttaa ongelmia jokapäiväisessä elämässä.

Kondrodystrofiset piirteet esim. liian käyrät etujalat voivat altistaa nivelvaurioille. Rodulla ei esiinny rakenteellisia ongelmia, jotka vaikeuttaisivat lisääntymistä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydestä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Keskeisempiä terveysongelmia tällä hetkellä ovat polviongelmat, kaihi, sekä erilaiset lisääntyvät neurologiset ongelmat, joita ei ole vielä tarkkaan diagnosoitu ja tilastoitu. Myös muut silmäsairaudet ovat edelleenkin keskeinen ongelma, mutta niihin sairastumista on saatu geenitestauksen ja jalostusvalintojen kautta vähennettyä.

Ongelmien mahdollisia syitä ovat rodun liian kapea geenipooli sekä polviongelmiin altistavat anatomiset piirteet.

4.4. ULKOMUOTO

4.4.1 Rotumääritelmä

Rotumääritelmä liitteenä. (LIITE 1)

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Koirien näyttelykäynnit

Kaiken kaikkiaan näyttelyissä on käynyt 681 heeleria (hiukan alle 70% kannasta). Vuosina 2000–2014 näyttelykäyntejä Suomessa on heelereillä kertynyt 3 508 kpl, joista 85 % (2 980 kpl) on palkittu laatuarvosanalla erinomainen (ERI) tai erittäin hyvä (EH). 15 % (528 kpl) on palkittu laatuarvosanalla hyvä (H), tyydyttävä (T), ei voida arvostella (EVA) tai hylätty (HYL). Näyttelytulosten perusteella voidaan suomalaisissa näyttelyissä käyneitä heelereitä pitää ulkonäöltään hyvin rodunomaisina.

4. RODUN NYKYTILANNE

Suomen, Pohjoismaiden ja Baltian muotovaliot

Vuosina 1993-2014 yhteensä 144 heeleriä on savuttanut Suomen muotovalion arvon. Samoina vuosina 16 koiraa on saavuttanut Pohjoismaiden muotovalion ja 6 koiraa Baltian muotovalion arvon. Lancashire heeler ei ole FCI-rotu ja näin ollen se ei voi saada kansainvälisen muotovalion arvoa.

Rodun koirien jalostustarkastukset ja rotuunotto

Heelereille ei ole toistaiseksi järjestetty virallisia jalostustarkastuksia.

2006 järjestettiin epävirallinen katselmus, joka toteutettiin jalostustarkastuksen omaisesti, ja siihen kuului jokaisesta koirasta täytettävä monisivuinen englanninkielinen lomake. Kaikki koirat myös valokuvattiin. Katselmustuomareina toimivat englantilaiset rotuspecialistit. Katselmukseen osallistui n. 80 heeleriä, eli valtaosa sen hetkisestä Suomen heelerkannasta.

2014 kahdeksan koiraa osallistui Suomen Kennelliiton silloin valmisteilla olevaan uuden jalostustarkastuksen pilottiin.

Suomen Kennelliitto avasi heelereiden rotukirjat 2010, mikä mahdollistaa rekisteröimättömien, heelertyyppisten koirien osallistumisen rotuunottotilaisuuksiin ja sitä kautta niiden rekisteröimisen kennelliiton koirarekisteriin (ER tai EJ). Ensimmäinen rotuunottotilaisuus järjestettiin 2013, jossa kaikki neljä kokelaskoiraa hyväksyttiin rekisteröitäväksi ER-rekisteriin.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Heeler on työkoira, vaikka sitä vähemmän käytetään alkuperäiseen tehtävänsä karjaa paimentamaan. Kasvattajien tulee koko ajan huomioida jalostusvalinnoissaan, että rakenne pysyy liioittelemattomana, rotutyypillisenä ja tasapainoisena, jotta koira voisi liikkua tehokkaasti ja kestävästi.

Heelerin ihannesäkäkorkeus on 30 cm uroksilla ja 25 cm nartuilla. Koirien koon ei tule kasvaa liian suureksi. Toisaalta liian pieni heeler ei ole kykenevä alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Heelerin painoa rotumääritelmä ei anna, mutta paino vaihtelee 4-14 kilon välillä. Koiran mittasuhteet ovat 8-9:10 säästä hännäntyveen mitattuna. Rungon alla tulisi olla maavaraa lähes yhtä paljon kuin koiralla on rungossa syvyyttä. Rungon ei tule olla raskas, eikä jalkojen liian lyhyet. Rotumääritelmä kuvaa heelerin pieneksi, mutta vahvaksi. Koiralla täytyy olla kokoonsa nähden voimakas luusto.

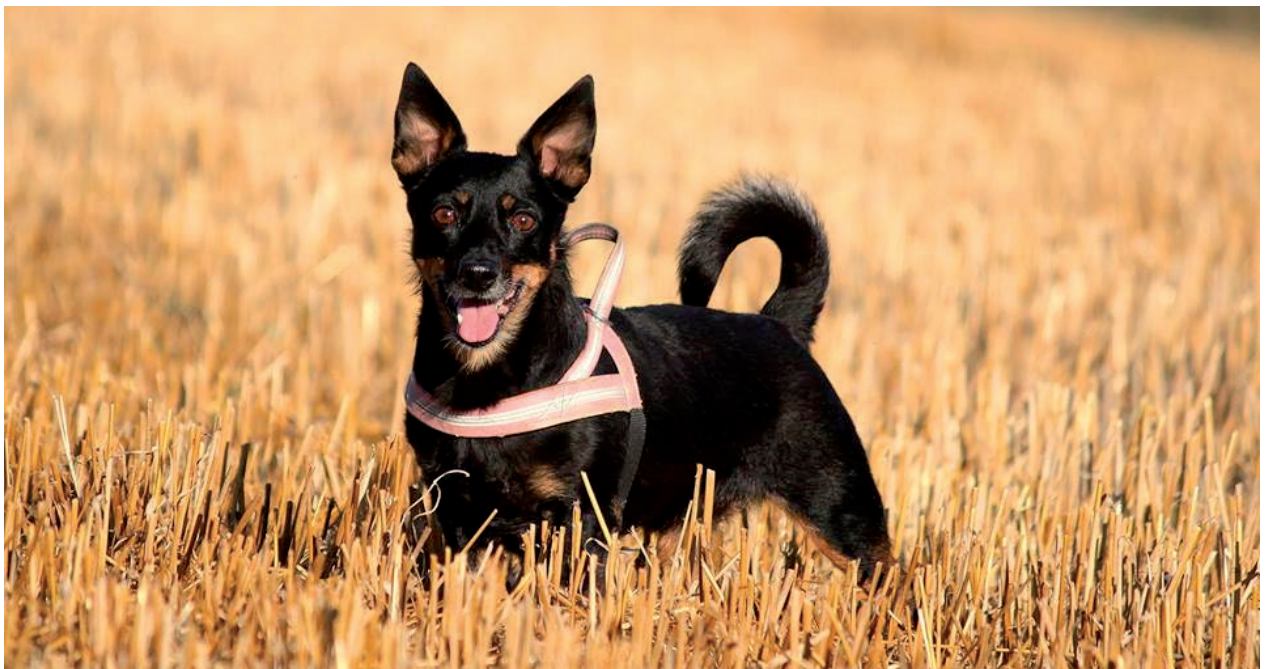
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

- väärät mittasuhteet:
liian lyhyet tai korkeat raajat, pitkät lanneosat tai lyhyet rintakehät
- raajojen rakennevirheet:
käyrät kyynärvarret, suorat takakulmaukset, liian korkeat kintereet, lyhyet olkavarret
- kuono-osa liian kapea ja kuroutunut varsinkin silmien alta
- erittäin raskasrakenteinen
- kevytrakenteinen

Ongelmien mahdollisia syitä

Koska rodussa pyritään mahdollisimman alhaiseen sukusiitosasteeseen, ulkonäkö- ja rakennevaihtelut ovat suuria. Rodussa esiintyvien terveysongelmien ja luonteen haasteiden vuoksi kasvatustyössä joudutaan tekemään kompromisseja ulkomuodon ja rakenteen suhteen.

Kuva lida Lähdekorpi

5.

YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi 2012-2016.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Lancashire heelerin ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa ajalla 1.1.2007–31.12.2011.

5.1 KÄYTETYIMPIEN JALOSTUSKOIRIEN TASO

Kahdessa seuraavassa taulukossa on listattuna vuosina 2004–2014 rekisteröityä, kaksikymmentä eniten jälkeläisiä saanutta urosta ja narttua, sekä yhteenveto niiden jälkeläisten saamista terveystuloksista. Käytetyistä 20 uroksesta Suomen muotovalioita on 12 kpl ja nartuista 11 kpl.

Joidenkin rodussa eniten käytettyjen koirien tiedetään kantavan kaihia. Eniten käytettyjen koirien joukosta löytyy myös epilepsia ja CECS-kantajia, sekä koiria, jotka ovat jättäneet keskimääräistä enemmän muita kuin 0-polvia. Käytetyimmissä uroksissa on myös useammalle kuin yhdelle jälkeläiselleen eriasteisia kiillevaurioita periyttäneitä koiria.

Nartuista luonnanäyttöä löytyy kymmeneltä koiralta ja uroksista yhdeksältä. Jatkossa luonnanäyttöjen löytymiseen jalostukseen käytettävältä koiralta tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota, pitkän tähtäimen tavoitteena, että jokaiselta jalostukseen käytetystä koiralta löytyisi luonnetestitulokset, MH-luonnekuvaustulos tai tulos jalostustarkastuksen käyttäytymistestiosiota.

Erityisesti silmätarkastusaktiivisuus rodussa on kiitettävää, keskimäärin 92%:lla jälkeläisistä on silmätarkastustulos (taulukoiden tuloksia osin väärentää ulkomaisten koirien tietojen puuttuminen sekä 2015 syntyneet pennut joiden tulokset eivät ole vielä päivitty-

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

neet jalostustietojärjestelmään). Korkeata silmätarkastusprosenttia verrattuna polvitarkastuksiin selittää myös se, että SLHY:n sitoumuskasvattajien pentueet silmätarkastetaan ennen luovutusikää. Vuosina 2004–2014 tarkastamatta jäi 11 pentuetta. Polvitarkastustulos löytyy keskimäärin 60%:lla jälkeläisistä, ja niistä sairaita (aste 1 tai enemmän) on keskimäärin 14.5%

Käytetyimpien urosten jälkeläisten terveystutkimukset, rekisteröintivuosi 2004–2014 (lähde: koiranet)

Taulukko 27

Käytetyimpien urosten jälkeläisten terveystutkimukset, rekisteröintivuosi 2004-2014 (lähde: koiranet)

Uros	Synt. vuosi	Pennut				Polvet				Silmät				
		Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Löydös %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Löydös %	
1	PROCORDIA'S FOUR SEASONS	2010	6	23	0	26	11	1	48 %	9 %	23	1	100 %	4 %
2	LANKEELA TIPPED FOR THE TOP	2002	5	19	0	28	18	7	95 %	39 %	19	5	100 %	26 %
3	BELLSMOND PAINTED BRAVE	2005	4	18	0	47	13	2	72 %	15 %	18	3	100 %	17 %
4	TELPOOLWYN IN TANSPTS	2007	5	18	0	17	5	1	28 %	20 %	18	3	100 %	17 %
5	HIGH FIVE'S ELVIS ELDORADO	2005	4	17	0	45	12	3	71 %	25 %	16	6	94 %	38 %
6	RANTALAUKAN SHAKESPEARE	2005	3	17	0	14	8	0	47 %	0 %	11	1	65 %	9 %
7	RANTALAUKAN EXODUS	2006	4	17	0	11	15	2	88 %	13 %	17	2	100 %	12 %
8	TANSPTS EIGERS EDWARD-EDINBURG	2008	5	17	0	7	10	0	59 %	0 %	13	1	76 %	8 %
9	TANSPTS FLORESTANS FOLKE-FLORENCIO	2009	4	17	0	12	8	1	47 %	12 %	17	6	100 %	35 %
10	LIMEBROOK'S AUTUMN AMBASSADOR	2001	4	15	0	11	5	1	33 %	20 %	14	1	93 %	7 %
11	MONGREL'S PADDY PRESTON	2008	4	15	0	8	10	2	67 %	20 %	15	1	100 %	7 %
12	TANSPTS JAZZ JESSE-JAZZMAN	2010	4	15	0	10	5	1	33 %	20 %	11	1	73 %	9 %
13	TUULENSUUN TORPAN TYTTÖJEN TENHO	2004	3	14	0	14	11	2	79 %	18 %	14	1	100 %	7 %
14	TUMLEX AT-WATER	2007	4	14	4	4	10	3	71 %	30 %	10	2	71 %	20 %
15	ANIMALCOMPANIETS NALLE COWBOY	2008	4	14	3	7	10	0	71 %	0 %	14	3	100 %	21 %
16	BOVENOP EDGAR HEELER	2008	2	12	0	18	7	1	58 %	14 %	12	1	100 %	8 %
17	TUULENSUUN TORPAN ETUMATKAN EELES	2008	4	12	0	4	9	0	75 %	0 %	12	0	100 %	0 %
18	BELLSMOND MARMALADES SKY	2008	2	12	0		10	2	83 %	20 %	12	3	100 %	25 %
19	BOVENOP LOTHAR HEELER	2010	3	12	0	8	10	0	83 %	0 %	12	1	100 %	8 %
20	TOPOLINOS LEGOLAS	2007	3	11	0	46	10	1	91 %	10 %	11	5	100 %	45 %

Taulukko 28

Käytetyimpien narttujen jälkeläisten terveystutkimukset, rekisteröintivuosi 2004-2014 (lähde: koiranet)

Narttu	Synt. vuosi	Pennut				Polvet				Silmät				
		Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Löydös %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Löydös %	
1	TANSPOTS ALVA-ACORADOTTER AF ANANDA	2007	4	20	0	17	7	3	35 %	43 %	15	1	75 %	7 %
2	MOONGLADE'S TOP MODEL	2008	3	18	0	18	14	3	78 %	21 %	18	2	100 %	11 %
3	GOOD GOLLY MISS MOLLY	2006	4	17	0	30	9	0	53 %	0 %	9	1	53 %	11 %
4	QUEENDOGS FILIPPA	2007	3	16	0		5	2	31 %	40 %	16	2	100 %	12 %
5	LINDKULLAS CHEFS ARMI	2007	3	16	5	8	11	1	69 %	9 %	16	1	100 %	6 %
6	BELLSMOND SMOKE SIGN	2006	2	15	0	13	12	5	80 %	42 %	15	3	100 %	20 %
7	SKADDEDALENS ELEGANTA ESSIE	2009	3	15	0	4	7	0	47 %	0 %	15	1	100 %	7 %
8	BELLSMOND LYOKHA	2007	4	15	4	12	9	1	60 %	11 %	15	3	100 %	20 %
9	ANIMALCOMPANIETS RICCA COWGIRL	2011	2	15	8		1	0	7 %	*	7	0	47 %	0 %
10	MARMALADE'S ARTEMIS	2006	2	14	0	8	10	0	71 %	0 %	14	2	100 %	14 %
11	BOVENOP XYLITOL HEELER	2003	3	13	0	37	11	0	85 %	0 %	13	4	100 %	31 %
12	MONGREL'S BERTIE BULLOCK	2004	2	13	0	15	12	1	92 %	8 %	13	8	100 %	62 %
13	MARMALADE'S DRAMA QUEEN	2008	2	12	6	8	3	0	25 %	0 %	12	1	100 %	8 %
14	BOVENOP GERBERA HEELER	2009	3	12	8	4	4	0	33 %	0 %	8	0	67 %	0 %
15	BOVENOP CECILIA HEELER	2007	2	10	0	3	7	2	70 %	29 %	10	2	100 %	20 %
16	MARMALADE'S KEY OF DREAMS	2011	2	10	4		3	1	30 %	33 %	6	0	60 %	0 %
17	TRAQDEAN JUST CHINOOK	2009	3	10	0	7	8	1	80 %	12 %	10	3	100 %	30 %
18	KAUHIA KARTANO LUMI	2008	2	9	0	3	4	0	44 %	0 %	9	1	100 %	11 %
19	TEAM SMART'S ESTELLE-ETERNELL	2007	3	9	0	6	2	0	22 %	0 %	9	0	100 %	0 %
20	RANTALAUKAN SINFONIA	2005	2	8	0	5	8	3	100 %	38 %	8	0	100 %	0 %

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Taulukko 29

Tavoite	Toimenpide	Tulos
- Jalostuskoirien osuutta kannasta tulisi kohottaa, yhä useammalla eri uroksella ja yhä useammalla eri nartulla tulisi olla jälkeläisiä - geneettisen monimuotoisuuden lisääminen	- tuontikoiria mahdollisista linjoista, mitä Suomessa ei juurikaan vielä löydy - rodun maatiaiskannan koirien tuonti Englannista ja rotuunotto - roturisteytyksiin tulisi aktiivisesti pyrkiä - ns. kotikoirien etsiminen ja käyttäminen jalostukseen	- rotuunotettuja koiria 4kpl - roturisteytystyöryhmä perustettu - uusintayhdistelmiä ei ole tehty - kotikoirien esilletuomiseksi järjestetty heeler tapaamisia ja heelerleiri vuosittain
- pyritään selvittämään rodun todellinen tilanne ja monimuotoisuus immunogeenien suhteen DLA-kartoituksella - rodun silmä- ja polvitarkastusaktiivisuuden ylläpitäminen - rodun terveystilanteen seuraaminen terveystarkastuksella	- geneettisen monimuotoisuuden DLA-kartoitus - järjestetään silmien ja polvien joukkotarkastuksia - terveystarkastus - suuren terveystaulukon luominen	- DLA-kartoitukseen osallistui 89 koiraa; myöhemmin kasvattajat ovat teettäneet MyDog DNA -testejä, jonka tulokset eivät ole kuitenkaan vertailukelpoisia saadun DLA-otannan kanssa - kasvattajat järjestäneet joukkotarkastuksia - terveystarkastus toteutunut - suuri terveystaulukko valmistunut ja jalostustoimikunta vastaa sen päivittämisestä
- kasvattajat yhteisten tavoitteiden ja sitoumuskasvattajien piiriin - harrastusaktiivisuuden säilyttäminen/lisääminen - koiranomistajien ja kasvattajien rotuun perehdyttäminen ja koiran käsittelytaitojen kohottaminen	- terveys ja jalostuspäivät vuosittain - heelerleiri vuosittain - yhteisten aktiviteettien järjestäminen mm.paimennuspäivät	- terveys- ja jalostuspäivät ja kaksipäiväinen heeler weekend -tapahtuma vuonna 2014 - heelerleiri järjestetty vuosittain, poikkeuksena 2014, tilalla Heeler Happening. - paimennuspäiviä, rauniohakupäiviä järjestetty - Agirotu, RotuRace, tokon ja agilityn rotumestaruus ja sm-kilpalut
- Rakenteen ylilyöntien välttäminen, esim. liian raskas runko tai kääpiökoiraisuus - Rakenteeltaan työkykyisten koirien tavoitteleminen	- ulkomuototuomarien perehdyttäminen rotuun - kirjallinen ja sanallinen tiedotus rodusta erikoiskoulutustilaisuuksissa - leirinäyttely vuosittain - erikoisnäyttely vuosittain	- uusia tuomareita perehdytetty SSKY:n tuomarikoulutuksessa sen aikataulujen mukaisesti - rakenneluento Heeler Weekendissä - leirinäyttely toteutunut vuosittain - leirinäyttelyssä on vuosittain arvostellut 1. ryhmän laajentava tuomari eli tuleva heeler tuomari - erikoisnäyttely toteutunut vuosittain
- pitkän tähtäimen tavoitteena että jokaisella jalostukseen käytettävällä koiralla jonkinlainen luonnonnäyttö	- MH-luonnekuvaus vuosittain - Luonnetestit vuosittain	- toteutunut vuosittain - toteutunut vuosittain

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

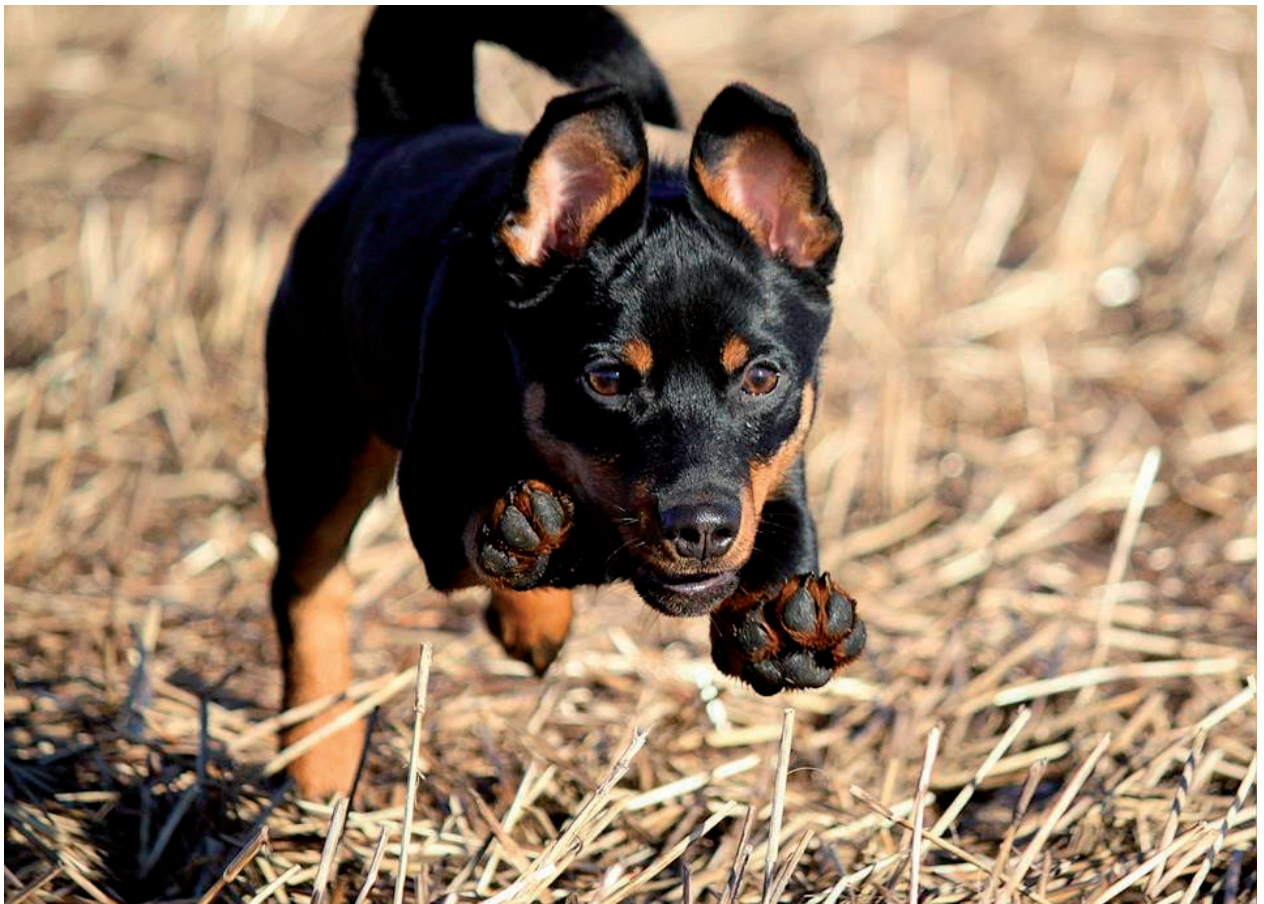
PEVISAn takia jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksen ulkopuolelle jäi PEVISAssa määriteltujen silmäsairauksien vuoksi vuonna 2012 kymmenen koira, vuonna 2013 yksi koira ja vuonna 2014 viisi koira. Lisäksi vuonna 2014 syntyi yksi pentue, joka rekisteröitiin EJ-rekisteriin pentueen emon vanhentuneen polvitarkastustuloksen vuoksi.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

PEVISAA tullaan uudistamaan siltä osin, että silmätarkastuksen voimassaoloaika pidentetään 6kk:sta 12kk:teen. Perusteena on, että 66 kk tarkastusväli pohjautuu ajalle, jolloin linssiluksaatiota aiheuttavaa geenimuutosta ei ollut paikallistettu eikä se ollut vielä geenitestillä testattavissa. Vastustettaviin silmäsairauksiin lisätään GRD ja TRD 1.1.2017 alkaen.

Jälkeläisrajoitus on nykyisessä muodossaan todettu toimivaksi, eikä sitä näin ollen ole katsottu tarpeelliseksi muuttaa.

Kuva lida Lähdekorpi

6.

JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Lancashire heeler -rotu pyritään säilyttämään elinvoimaisena ja geneettisesti mahdollisimman laajana. Rodun koirien elinkyvyn ja elämän laadun alenemista aiheuttavien sairauksien lisääntyminen pyritään estämään. Rodun tulee pysyä luonteeltaan ja ulkomuodoltaan alkuperäiseen tehtävänsä soveltuvana.

Jalostuspohja

Tavoitteena jalostuspohjan laajentaminen ja elinvoimaisena pitäminen. Edellisellä JTO-kaudella jalostukseen käytettyjen koirien prosentuaalisen määrän nostaminen ei ole onnistunut. Tähän täytyy panostaa enemmän. Myös englantilaisen maatiaskannan käyttämistä rotuunoton kautta tulee rohkaista. Roturisteytyksiin tulee aktiivisesti pyrkiä.

Käyttäytyminen ja luonne

Tavoitteena on, että jokaiselta jalostukseen käytettävältä koiralta löytyisi joko luonnetestitulokset, MH-luonnekuvaustulos tai tulos jalostustarkastuksen käyttäytymisosiosta. Yhdistelmää suunniteltaessa tulisi kumppaneiden tasapainottaa toistensa luonteen ominaisuuksia. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää rodun toimintakykyyn, hermorakenteeseen, äänivarmuuteen sekä luoksepäästävyYTEEN.

Käyttöominaisuudet

Työkoiran käyttöominaisuudet halutaan säilyttää ja rotu pitää alkuperäiseen tehtävänsä soveltuvana sekä fyysisiltä että psyykkisiltä ominaisuuksiltaan.

Terveys ja lisääntyminen

Jalostuskoirien tulee olla terveitä ja hyväkuntoisia. Niiden tulee pystyä vaivattomaan, luonnolliseen lisääntymiseen eli niin astutuksiin kuin synnytyksiinkin.

Ulkomuoto

Tulisi edelleen säilyttää työkykyisenä sekä välttää kaikkia rakenteellisia ylilyöntejä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostukseen käytetyn Lancashire Heelerin tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, terve ja hyväkuntoinen, rotumääritelmän mukainen koira.

Jalostusyksilön tulee täyttää seuraavat vähimmäisvaatimukset:

- rekisteröintiin vaaditut PEVISAN mukaiset kriteerit, jotka ovat:
 - Pentujen vanhemmista on astutushetkellä voimassaoleva:
 - virallinen polvitutkimuslausunto; koiran oltava tutkimushetkellä täyttänyt 12 kk. Alle 3-vuotiaana tehty polvitutkimustulos on voimassa 2 vuotta ja yli 3-vuotiaana tehty tutkimus koko koiran eliniän.
 - virallinen silmätutkimuslausunto; lausunto on voimassa 12 kk, ja sen pitää olla voimassa astutushetkellä -> jalostuksesta poissulkevat silmäsairaudet ovat linssiluksaatio (PLL), linssiluksaatio epäilyttävä PRA, PHTVL/ PHPV asteet 2-6, perinnöllinen katarakta, CEA coloboma ja ablaatio, GRD ja TRD.
 - Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 20 pentua. Viimeinen sallittu pentue voidaan kuitenkin rekisteröidä kokonaisuudessaan.
 - ER-rekisteriin voidaan ottaa koira koirarekisteriohjeen kohdan 11.1.2. mukaisen rotuunottomenettelyn kautta.
- rodunomainen luonne, mielellään luonnetesti- tai MH-luonnekuvaustulos tai jalostustarkastuksen luonnearvostelu
- yksi virallinen näyttelytulos tai jalostustarkastuksesta saatu arvio koiran ulkomuodosta

Edellämainittujen vähimmäisvaatimusten lisäksi suositellaan, että:

- Jalostukseen ei käytetä koira, jolla on jokin perinnölliseksi tiedetty sairaus/vika, esim.
 - patellaluksaation asteet 2-4
 - muu kuin PEVISAssa tarkoitettu perinnöllinen silmäsairaus
 - epilepsia, epileptistyyppiset (CECS) kohtaukset
 - kiillehypoplasia, sapelihampaisuus tai muu vakava purentavirhe
 - synnynnäinen sydänvika

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

- mikäli on jostain muusta perustellusta syystä tarpeen käyttää lievästi purentavikaista tai hammaspuutoksista koiraa jalostukseen, tulee erityisesti arvioida koiran leukojen riittävä vahvuus ja välttää hyvin kapealeukaisten koirien käyttöä.
- jalostukseen ei käytetä koiraa, joka on jättänyt pentuihinsa merkittävästi jotakin sairautta tai virhettä
- patellaluksaation aste 1-tuloksen saaneelle koiralle käytetään vain 0-tuloksen saanutta koiraa
- yhdistelmän sukusiitosaste on alle 6,25 viidellä sukupolvella laskettuna; keskenään ei tule astuttaa jälkeläisiä isovanhempiensa, vanhempiensa tai näiden sisarusten kanssa eikä sisaruksia keskenään (sukusiitosaste sukulaisuussiitoksessa: yksilön siitos isovanhemman kanssa 12,5, isän tai emän sisarusten kanssa 12,5, vanhemman kanssa 25, sisaruksen kanssa 25, puolisisaruksen kanssa 12,5, serkun kanssa 6,25)
- jalostukseen käytettävä koira geenitestataan CEA/CH:n osalta, jos suunniteltu parituskumppani tiedetään CEA-kantajaksi. Jalostukseen käytettävät koirat geenitestataan ko. sairauden osalta myös siinä tapauksessa, että jompaakumpaa paritettavista koirista on syytä epäillä CEA/CH-kantajaksi (esim. sairastuneita jälkeläisiä tai muita lähisukulaisia)
- jalostukseen ei käytetä koiraa, joka on arka, vihainen, hermostunut tai ei palaudu stressitilanteesta
- jalostukseen ei käytetä koiraa, jolla on synnynnäinen työkykyä häiritsevä rakenteellinen vika
- keskenään ei pariteta koiria, joilla on sama rakenteellinen tai terveydellinen virhe
- Uusintayhdistelmiä ei tehdä ja sisaruksille (täys- tai puolisisar) käytetään aina mahdollisuuksien mukaan erisukuisia tai ainakin eri kumppaneita
- jalostukseen käytettävien koirien ikä on vähintään kaksi vuotta, mielellään lähempänä kolmea vuotta
- Pentujen vanhemmilla tulee olla hyväksyttävä tutkimuslausunto perinnöllisen linsiluksaation (PLL) varalta tai niiden pitää olla vanhempiensa testitulosten perusteella geneettisesti terveitä. Kahta kantajaa tai sairasta ja kantajaa ei saa yhdistää. Vanhempien testitulosten perusteella terveitä koiria voi käyttää 3 sukupolven ajan, 4. sukupolvi täytyy testata geenitestillä. Lausunto tulee perustua virallisesta DNA-näytteestä tehtyyn geenitestiin ja koiran tunnistusmerkintä on tarkistettu näytteenoton yhteydessä. Lausunnoksi hyväksytään virallisesta DNA-näytteestä (irtosolu- tai verinäyte) tehty geenitesti ja koiran tunnistusmerkintä on näytteenot-

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

tajan toimesta tarkastettu. Lista virallisten DNA-näytteiden ottajista löytyy Kennelliiton sivuilta. PLL-geenitestiä koskevat vaatimukset tulevat voimaan, kun Kennelliitolla on valmiudet niiden toteuttamiseen.

6.3 Rotua harrastavan yhdistyksen toimenpiteet

Yhtenä työvälineenä jalostuksen tavoitteiden saavuttamiseksi käytössämme on Lancashire Heelereiden kasvattajille laadittu sitoumuskasvattajasopimus (liite 2). Allekirjoittaessaan kasvattajasitoumuksen sitoutuu kasvattaja noudattamaan Suomen Kennelliiton jalostusstrategiaa sekä Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry:n jalostuksen tavoiteohjelmaa ja käyttämään kasvatuksessaan ainoastaan koiria jotka täyttävät SLHY:n jalostuksen tavoiteohjelmassa mainitut jalostuskriteerit

Jalostuspohja

Jalostuspohjan laajentamiseksi PEVISA:ssa on jälkeläisrajoitus. Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 20 pentua. Viimeinen sallittu pentue voidaan kuitenkin rekisteröidä kokonaisuudessaan. Yhdistys suosittelee, että varsinkin urosten jalostuskäyttöä säästetään myöhemmälle iälle.

Vuonna 2015 perustettiin roturisteytystyöryhmä, joka kerää lisätietoa ja tutkii roturisteytysten mahdollisuuksia. SLHY ja sen alueyhteyshenkilöt pyrkivät järjestämään matalan kynnyksen tapahtumia, jotta saataisiin ns. kotikoiria esille ja mukaan toimintaan. Tavoitteena on, että mahdollisimman monilla eri yksilöillä olisi jälkeläisiä, eikä jalostuskäyttö keskittyisi vain tiettyihin, paljon esillä olleisiin koiriin.

Käyttäytyminen ja luonne

Käyttäytymisen ja luonteen tilannetta seurataan ja siitä pidetään kirjaa mm. käyttäytymiskyselyjen avulla. Yhdistys suosittelee, että jokaiselta jalostukseen käytettävältä koiralta ja mahdollisimman monelta muulta yksilöltä tulisi löytyä tulos MH-kuvauksesta, luonnetestistä tai jalostustarkastuksen käyttäytymisosioista. Rotuyhdistys järjestää vuosittain yhden tai useamman luonnetestin sekä MH-luonnekuvauksen sekä kouluttaa uusia toimihenkilöitä.

Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuuksien säilyttämiseksi kannustetaan koiranomistajia harrastusten, kilpailujen, kokeiden ja luonnetestien pariin. Vuosittain järjestetään heelerleiri, jossa tutustutaan eri koiraharrastuslajeihin. Alueyhteyshenkilöt järjestävät paikkakunnillaan tapahtumia

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

yhdistyksen tukemana. Vuosittain järjestetään useita tapahtumia esimerkiksi paimennuspäiviä ja tokon sekä agilityn rotumestaruuskilpailut.

Terveys ja lisääntyminen

Kerätään ja hyödynnetään rodun perinnöllisten sairauksien geenitestien tuloksia ja tilaisuuden tullen edesautetaan näiden geenitestien kehittämistä edelleen. Kannustetaan kasvattajia ja koiranomistajia täyttämään koirastaan terveystarkastus (yhdistyksen sekä kennelliiton omia) ja merkitsemään koiransa kuolinpäivän ja -syyn Omakoiran kautta ja-lustustietojärjestelmään tai kirjallisella ilmoituksella kennelliitolle.

Ylläpidetään ja laajennetaan suurta terveystaulukkoa, jonka avulla voimme tuoda mahdollisimman laajalti esille rodun terveystilannetta ja antaa myös apuvälineen kasvatustyön tueksi.

Ulkomuoto

Rodun ulkomuodon säilyttämiseksi työkykyisenä tulisi mahdollisimman monien koirien osallistua eri harrastuslajeihin pystyäksemme arvioimaan käyttö- ja harrastusominaisuuksia ja kestävyyttä. Koiranomistajien ja kasvattajien rotutuntemusta kasvatetaan esimerkiksi erilaisin luennoin ja julkaisuin. Pyritään tukemaan ja ylläpitämään ajantasaista materiaalia ulkomuototuomarien perehdyttämiseksi.

Kuva Silja Willman

6.4. Mahdollisuudet ja uhat sekä varautuminen ongelmiin

Mahdollisuudet:

- aktiivinen harrastajakunta rodun parissa
- rotu on monipuolinen pieni harrastuskoira
- rodun maatiaiskannan eli ns. farmiheelereiden käyttö mahdollistettu
- roturisteytysten mahdollisuuksia ja hyötyjä kartoitetaan
- rodun suosion kasvaminen

Uhat:

- rotuunotettujen koirien jalostuskäytöstä ei ole riittävästi hyötyä geenipoolin laajentamiseksi
- roturisteytysten toteuttamisen haasteet, rodun alkuperämaan kanta kielteinen
- rodun kysynnän lisääntyminen, kasvattajien määrän lisääntyminen -> yhä useamman jääminen sitoumuskasvattajasopimusten ulkopuolelle ja harkitsemattomien yhdistelmien tekeminen
- PLL-geenitesti tunnistaa vain yhden mutaation, ja käytäntö on osoittanut että niitä on muitakin
- aikuisten koirien silmien tarkastusaktiivisuuden hiipuminen
- muiden sairauksien lisääntyminen keskittyttäessä liiaksi silmäsairauksien vastustamiseen
- koiramäärän kasvaessa sopivien kotien löytyminen kaikille pennuille vaikeutuu

Kuva Silja Willman

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Varautuminen mahdollisiin ongelmiin

Taulukko 30

Ongelma	Toteutuessaan merkitsee	Varautuminen	Miten vältetään
Geenipohjan kapeneminen	sukusiitosaseen ko- hoamiseen liittyvien hait- tojen kuten lisääntymis- häiriöiden ja sairauksien sisääntyminen.	- populaation tehollisen koon kasvattaminen - erilinjaisten koirien käyttö jalostuksessa - roturisteytykset ja rotuunotot	- jälkeläisrajoitukset - isien ja emien lukumäärän mahdollisimman tasainen suhde - sukusiitosasteen pitäminen matalana - sukukatokertoimen pitäminen kurissa - uusintayhdistelmien välttäminen
Luonneongelmien lisääntyminen (jalostukseen käytetään luonteeltaan heikkoja koiria, hermorakennetta ja työkykyä ei huomioida jalostusvalinnoissa)	Rotu ei enää sovi seurakoiraksi eikä työ- tai harrastuskäyttöön	- pyritään siihen, että jalostukseen käytettävillä koirilla olisi jokin luonnetta mittaava tulos (luonnetesti, MH tai jalostustarkastuksen luonneosio)	- rotuyhdistys suosittelee, että jalostuskoiralla olisi luonnetta mittaava tulos - kasvattajien ja omistajien tietotaidon lisääminen luonneasioissa - kannustaminen kilpailuihin ja kokeisiin
Lisääntymisongelmien lisääntyminen (jalostukseen käytetään heikon sukupuolivietin omaavia koiria)	Joudutaan enenevässä määrin turvautumaan avustettuihin astutuksiin ja keinosiementämiseen. Rodun sukupuolivietti heikkenee entisestään.	- käytetään jalostukseen normaaliin lisääntymiseen pystyviä terveitä koiria joilla on voimakas libido	
Rakenteen ylilyönnit (joihin saattaa johtaa työkäytön vähäisyys ja näyttelytoiminnan korostuneisuus)	Rakenteelliset ongelmat lisääntyvät. Rotu ei enää sovellu työ- eikä harrastuskäyttöön.	- liian massiivisten, käyräjalcaisten tai väärät mittasuhteet omaavien ja huonosti kulmautuneiden koirien välttäminen jalostuksessa.	- koirien osallistuminen harrastuksiin ja niiden kestävyys ja soveliaisuuden tarkkailu - omistajien ja kasvattajien roduntuntemuksen kohottaminen - ulkomuototuomarien perehdyttäminen
Koiramäärän kasvu	Sopivien kotien löytymisen vaikeutuu	- Pentueiden ajankohdan tarkempi suunnittelu ja kysynnän arviointi	- Informoidaan pennunostajia koirien ominaisuuksista ja luonteista - kasvattajat seuraavat aktiivisesti rodun kehitystä

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2017–2021 vuosittain	- Tilastojen, erityisesti suuren terveystaulukon pitäminen ajan tasalla. - Erikoisnäyttely - Heeler-leiri - luonnetesti - MH-luonnekuvaus - jalostustarkastus - terveys- ja jalostuspäivät - tokon ja agilityn rotumestaruuskilpailut - rotuunottotilaisuudet tarvittaessa
2017	- Roturisteytysprojekti, yhdistelmien toteuttaminen yhteistyössä kasvattajien kanssa - terveys ja käyttäytymiskyselyn koonti/purku
2018	
2019	- terveys ja käyttäytymiskyselyn koonti/purku
2020	
2021	- terveys ja käyttäytymiskyselyn koonti/purku

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

SLHY:n jalostustoimikunta analysoi rodusta kertyvän tiedon vuosittain. JTO:n toteutuminen selvitetään vuosittain yhdistyksen toimintakertomukseen sisällytettävässä jalostustoimikunnan osiossa. Tarvittaessa JTO:aa ja muita rodun jalostukseen liittyviä kysymyksiä voidaan käsitellä SLHY:n vuosikokouksessa tai jalostuspäivillä. Rodun JTO päivitetään ohjelmakaudella 2017–2021 tarvittaessa ja tarkistetaan 5 vuoden välein.

7. LÄHTEET

www.kennelliitto.fi

www.lancashireheeler.fi

Lancashirenkarjakoiran jalostuksen tavoiteohjelma 2012–2016

Suomen Lancashire Heeler -yhdistyksen vuosikirjat

KoiraNet: <http://jalostus.kennelliitto.fi/>

Terveyskyselyjen yhteenvedot (SLHY, Kennelliitto)

Jalostustoimikunnan tietokannat (mm. terveystaulukko)

MH-kuvaus- ja luonnetestitulokset

Lord, E. & Lord, S. Silver Jubilee Handbook

Kidd, K. & Lehtinen E-M. First Book of Lancashire Heeler

Kidd, K. & Lehtinen E-M. The Lancashire Heeler - Second Book

Dick Kosterin tietokanta

8. LIITTEET

LIITE 1: Rotumääritelmä

LIITE 2: Suomen Lancashire Heeler -yhdistyksen kasvattajasitoumus

Ryhmä: 1

FCI:n numero: ei FCI-rotu

Hyväksytty: KC 4/2008

Kennelliitto 19.3.2009

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

LANCASHIRENKARJAKOIRA
(LANCASHIRE HEELER)
Alkuperämaa: Iso-Britannia

1/3

M. DAVIDSON

Pohjoismainen Kennelunioni
Dansk Kennel Klub
Hundaræktarfélag Íslands
Norsk Kennel Klub
Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben
Svenska Kennelklubben

LANCASHIRENKARJAKOIRA

2/3

KÄYTTÖTARKOITUS: Karjakoira, jolla on myös terrierimäisiä piirteitä kani- ja rottajahdissa.

YLEISVAIKUTELMA: Pieni, vahva, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias työkoira.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä.

PÄÄ: Kooltaan suhteessa runkoon. Kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset.

Kallo: Korvien välistä tasainen ja leveä, kapenee kohti etäällä toisistaan olevia silmiä.

Otsapenger: Kohtuullinen, sijaitsee kirsun ja niskakyhmyn puolivälissä.

Kuono: Kapenee kirsua kohti.

Huulet: Tiiviit.

Leuat / hampaat / purenta: Vahvat leuat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. yläetuhampaiden takapinta koskettaa tiiviisti alaetuhampaita. Hampaat ovat kohtisuorassa leukoihin nähden. Ylä- ja alapurenta ovat virheetä.

Silmät: Mantelinmuotoiset, keskikokoiset ja väriltään tummat lukuun ottamatta maksanruskeita koiria, joiden silmät voivat olla vaaleammat, karvapeitteen väriin sointuvat.

Korvat: Tarkkaavaisella koiralla koholla tai pystyssä. Ei ole toivottavaa, että koiralla on luppakorvat, jotka eivät lainkaan kohoa.

KAULA: Kohtalaisen pitkä ja kauniisti lapoihin liittyvä.

RUNKO: Noin 2,5 cm säkäkorkeutta pitempi säästä hännäntyveen mitattuna.

Ylälinja: Kiinteä ja vaakasuora, ei painaumaa sään takana eikä luisua lantiota.

Rintakehä: Kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet ja taakse ulottuvat. Tiivis runko.

HÄNTÄ: Ylös kiinnittynyt ja typistämätön. Koiran ollessa tarkkaavainen häntä kaartuu loivasti selän yläpuolelle, mutta ei kierry täydeksi ympyräksi.

RAAJAT

ETURAAJAT: Voimakas luusto.

Lavat: Viistot.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Ranteet: Etukäpälät voivat olla hieman ulospäin kääntyneet, ranteet eivät kuitenkaan saa olla painuneet. Liikkeiden tulee silti olla vapaat.

Etukäpälät: Pienet ja tiiviit. Päkiät ovat paksut.

TAKARAAJAT: Takaraajat ovat lihaksikkaat ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset sekä seistessä että liikkeessä; eivät koskaan lankisääriset eivätkä pihtikinttuiset.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Kintereet: Matalat.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Reippaat ja tarmokkaat, luonnolliset ja vapaat.

KARVAPEITE

Karva: Hienolaatuista aluskarvaa peittää säänkestävä, lyhyt, tiheä, kova ja pinnanmyötäinen peitinkarva, joka on kaulassa hieman pitempää kuin muualla rungossa. Aluskarvan ei tulisi näkyä peitinkarvan alta eikä kauluksen pitempi karva saa olla töröttävää. Pitkäkarvaisuus tai erittäin laineikas karvapeite ovat vakavia virheitä.

Väri: Musta tai maksanruskea, jossa on syvän punaruskeat tai kellanruskeat värimerkit (tan-merkit): pilkut poskissa ja usein silmien yläpuolella, värimerkit kuonossa, rinnassa ja raajoissa ranteista ja polvista alaspäin, takaraajojen sisäpuolella ja hännän alapuolella. Karvapeitteen väristä riippuen selvä musta tai maksanruskea merkki ns. peukalonjälki heti etukäpälän yläpuolella on toivottava. Puna- tai kellanruskea väri saattaa haalistua iän myötä. Valkoiset merkit eivät ole suotavia, ainoastaan pieni valkoinen täplä rinnassa sallitaan.

Pigmentti on karvapeitteen värin mukainen.

KOKO

Säkäkorkeus: Ihannesäkäkorkeus uroksilla 30 cm ja nartuilla 25 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

Vihaisuus tai liiallinen arkuus

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

KASVATTAJASITOUMUS

Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry

Hyväksytty vuosikokouksessa 17.3.2013

Sitoudun kasvatustoiminnassani noudattamaan Suomen Kennelliiton jalostusstrategiaa ja Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n (jatkossa SLHY) jalostuksen tavoiteohjelmaa. Käytän kasvatustoiminnassani ainoastaan yksilöitä, jotka täyttävät SLHY:n jalostuksen tavoiteohjelmassa mainitut jalostuskriteerit.

Jalostustoimikunta sitoutuu kasvattajaa koskeissa päätöksissään noudattamaan Suomen Kennelliiton jalostusstrategiaa sekä SLHY:n jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Lisäksi sitoudun seuraaviin ehtoihin:

1. Olen allekirjoittanut Suomen Kennelliiton kasvattajasitoumuksen.
2. Käytän Suomen Kennelliiton kauppasopimus- ja sijoituslomakkeita, eivätkä niihin kirjaamani lisäehdot saa muodostua kohtuuttomiksi pennunostajille.
3. Osallistun SLHY:n jalostustoimikunnan järjestämiin jalostusta koskeviin tilaisuuksiin vuosittain, kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa.
4. Annan mahdollisimman tarkan suullisen sekä kirjallisen selvityksen pennunostajalle rodussa esiintyvistä perinnöllisistä vioista ja sairauksista, koiran vanhempien terveydentilasta sekä niiden aiemmissa pentueissa tai lähisukulaisilla esiintyneistä vioista ja sairauksista sekä näiden seikkojen merkityksestä kyseiselle koiralle.
5. Teen vain yhdistelmiä, joiden sukusiitosprosentti viidellä sukupolvella laskettuna on alle 6,25.
6. Käytän jalostuksessa vain koiria, joiden geneettinen perimä tunnetun linssiluksaatiogeenivirheen suhteen on tiedossa. En tee yhdistelmiä, joista voi syntyä tämän tunnetun linssiluksaatiogeenivirheen suhteen geneettisesti sairaita pentuja.
7. En tee uusintayhdistelmiä.
8. Käytän virallisessa silmätarkastuksessa kaikki pentueeni 6-8 viikon iässä.
9. Pyrin varmistamaan, että kaikki kasvattini on silmätarkastettu virallisesti noin 1-vuotiaana ja aikuisiällä (3-5-vuotiaana).
10. Pyrin varmistamaan, että kaikki kasvattini on polvitarkastettu virallisesti 1-vuotiaana ja yli 3-vuotiaana.
11. Käytän patellaluksaation aste 1-tuloksen saaneelle koiralle vain 0-tuloksen saanutta koiraa. En käytä jalostukseen patellaluksaation aste 2-4- tuloksen saaneita koiria.
12. Ilmoitan SLHY:n jalostustoimikunnalle jokaisesta omistamastani ja kasvattamastani koirasta, jolla on ilmennyt rodun perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmassa (PEVISA) mainittuja sairauksia tai näiden ensioireita tai muita jalostuksen kannalta merkittäviä sairauksia tai vikoja.
13. Ilmoitan ja maksan pennunostajani hänen suostumuksellaan SLHY:n pennunostajajäseniksi.
14. Poikkeen kasvattajasitoumuksen ehdoista vain SLHY:n jalostustoimikunnalta ennen astutusta anotulla poikkeusluvalla, joka on myös myönnetty ennen astutusta.

Saan

- syntyvät pentueeni SLHY:n verkkosivujen pentuvälitykseen näin halutessani
- yhteystietoni Heeler Harrastajat –lehden sitoumuskasvattajalistalle maksutta
- yhteystietoni ja linkin internet-sivuilleni SLHY:n verkkosivujen sitoumuskasvattajalistalle
- käyttää kaikessa ilmoittelussani SLHY:n sitoumuskasvattajalogoa

Mikäli sitoumuskasvattaja toiminnassaan poikkeaa kasvattajasitoumuksen ehdoista, hänen tulee oma-aloitteisesti tai pyydettyessä, antaa jalostustoimikunnalle selvitys ehdoista poikkeamisen syistä. Ehdoista voi poiketa vain jalostustoimikunnan myöntämällä poikkeusluvalla.

Tullessaan sitoumuskasvattajalistalta poistetuksi kasvattajasitoumuksen ehtojen noudattamatta jättämisen vuoksi, voi kasvattaja hakeutua kirjallisella hakemuksella takaisin sitoumuskasvattajalistalle aikaisintaan kahden vuoden kuluttua poistamisesta. Hakemus osoitetaan SLHY:n jalostustoimikunnalle ja listalle voi sitoumuskasvattajasääntöjä noudatettuaan uudelleen hakeutua korkeintaan kaksi kertaa.

Kennelnimi:

Kasvattaja:

Osoite:

Puhelin:

Sähköpostiosoite:

Internet-sivut:

Paikka ja aika:

Allekirjoitus:
